

IZBA CYWILNA

Biuletyn Sądu Najwyższego

2014

5

Redakcja
Jacek Gudowski
Maciej Machowski

Współpraca
Robert Bełczącki, Mateusz Grochowski
Radosław Nowaczewski, Olga Maria Piaskowska
Maciej Plaskacz, Elżbieta Szczepanowska
Arkadiusz Turczyn, Magdalena Wróbel
Stanisław J. Zabłocki, Andrzej Zielony

przy udziale

LexisNexis Polska Sp. z o.o.

Adgar Park West, Al. Jerozolimskie 181, 02-222 Warszawa,
tel. 22 572 95 00, faks 22 572 95 68

Infolinia: 22 572 99 99

www.lexisnexis.pl; e-mail: biuro@lexisnexis.pl

Księgarnia Internetowa dostępna ze strony www.lexisnexis.pl

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 28 maja 2013 r., V CSK 276/12, do rozstrzygnięcia składowi powiększonemu Sądowi Najwyższemu, zagadnienia prawnego:

„Czy wykonywanie uprawnień wynikających z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (tekst jedn. Dz.U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.) stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania, prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu?”
podjął uchwałę:

Wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.), stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania, nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 8 kwietnia 2014 r., III CZP 87/13, H. Pietrzkowski, M. Kocon, A. Owczarek, M. Romańska, B. Ustjanicz, T. Wiśniewski, D. Zawistowski)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 19 grudnia 2013 r., VIII Ga 336/13, zagadnienia prawnego:

„Czy przepis art. 40 ust. 2 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 2007 r. Nr 168, poz. 1186 ze zm.) – w świetle definicji roku obrotowego zawartego w art. 3 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2009, Nr 152, poz. 1223 ze zm.) – mieści w swoim zakresie wpis wzmianki o złożeniu sprawozdania finansowego nie obejmującego okresu roku kalendarzowego lub 12 kolejnych, pełnych miesięcy kalendarzowych – w sytuacji przyjęcia w umowie spółki wnioskodawcy, że pierwszy rok obrotowy obejmuje okres od dnia rozpoczęcia działalności do końca roku kalendarzowego, w którym rozpoczął on działalność, a więc jest krótszy niż 12 kolejnych pełnych miesięcy kalendarzowych?”

podjął uchwałę:

Jeżeli w umowie spółki postanowiono, że rokiem obrotowym jest rok kalendarzowy, a spółka rozpoczęła działalność w pierwszej połowie roku, jej pierwszym rocznym sprawozdaniem finansowym podlegającym wpisowi do rejestru na podstawie art. 40 pkt 2 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1203 ze zm.) jest sprawozdanie obejmujące okres od dnia rozpoczęcia przez nią działalności do końca roku kalendarzowego.

(uchwała z dnia 24 kwietnia 2014 r., III CZP 15/14, I. Gromska-Szuster, K. Pietrzykowski, K. Polańska-Farion)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie, postanowieniem z dnia 28 listopada 2013 r., XXIII Ga 1432/13, zagadnienia prawnego:

„Czy osoba będąca członkiem zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością uprawniona z mocy postanowień umowy spółki do reprezentowania spółki łącznie z drugim członkiem zarządu, może

zostać ustanowiona pełnomocnikiem do określonego rodzaju czynności przez zarząd tej spółki?"

podjął uchwałę:

Członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, uprawniony według umowy spółki do jej reprezentowania łącznie z drugim członkiem zarządu, może być ustanowiony pełnomocnikiem do czynności określonego rodzaju.

(uchwała z dnia 24 kwietnia 2014 r., III CZP 17/14, I. Gromska-Szuster, K. Pietrzykowski, K. Polańska-Farion)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYGNĘCIA

III CZP 29/14

„Czy na postanowienie sądu rejonowego oddalające skargę na czynności komornika sądowego w postaci postanowienia o przyznaniu ruchomości wierzycielowi w wyniku uwzględnienia jego wniosku o przejęcie ruchomości złożonego w trybie art. 877 k.p.c. przysługuje zażalenie do sądu drugiej instancji?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 13 lutego 2014 r., II Cz 1755/13, B. Piwko, M. Klesyk, B. Dziewięcka)

Wątpliwości Sądu Okręgowego wiążą się z tym, że regulacja egzekucji z ruchomości (art. 864–879 k.p.c.) nie przewiduje zażalenia na postanowienie, o którym mowa w zagadnieniu prawnym. Dopuszczalne jest natomiast zażalenie na postanowienie rozstrzygające skargę na czynność komornika w postaci udzielenia przybicia (art. 870 § 2 k.p.c.). Przyznanie ruchomości wierzycielowi nie kwalifikuje się jednak jako udzielenie przybicia. Za dopuszczalnością zażalenia na wspomniane postanowienie przemawiać może natomiast odpowiednie stosowanie art. 394 § 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c., przewidującego zażalenie na postanowienie kończące postępowanie w sprawie, co w przypadku egzekucji z ruchomości nie musi oznaczać jedynie prawomocnego planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji.

R.B.

III CZP 30/14

„Czy referendarz sądowy w sądzie rejonowym jest uprawniony do orzekania w postępowaniu egzekucyjnym w sprawach ze skargi na czynności komornika?”

(postanowienie Sądu Rejonowego w Kartuzach z dnia 7 lutego 2014 r., VI Co 873/13, M. Lemańczyk-Lis, E. Bork-Aponowicz, L. Knyba)

Wątpliwości Sądu Rejonowego wynikają stąd, że znowelizowany art. 767 k.p.c. nie wskazuje wprost, czy referendarz sądowy może rozpoznawać skargi na czynności komornika. Wobec tego można twierdzić, że art. 767^{3a} k.p.c., regulujący skargę na postanowienie referendarza sądowego, odnosi się jedynie do zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej (art. 773 § 1¹ k.p.c.) oraz wyjawienia majątku, bez możliwości stosowania środków przymusu (art. 920² k.p.c.). Z drugiej strony w znowelizowanym art. 767 k.p.c. można dostrzec intencję ustawodawcy poszerzenia kompetencji referendarza sądowego, zwłaszcza że orzekanie przez referendarza sądowego w przedmiocie skargi na czynność komornika nie kwalifikowałoby się jako sprawa w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji.

R.B.

*

III CZP 33/14

„Czy roszczenie spółdzielni mieszkaniowej skierowane przeciwko gminie o zwrot częściowo nienależnego świadczenia w związku z uregulowaniem opłaty z tytułu użytkowania wieczystego gruntu w zawyżonej wysokości podlega trzyletniemu terminowi przedawnienia, jako związane z prowadzeniem przez spółdzielnię mieszkaniową działalności gospodarczej (art. 118 k.c. *in fine*), czy też dziesięcioletniemu terminowi, na zasadach ogólnych?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 stycznia 2014 r., VI ACa 963/13, U. Wiercińska, A. Wapińska, K. Tucharz)

Sąd Apelacyjny powołał się na występujące w orzecznictwie rozbieżności, w tym na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2013 r., I CSK 34/13 (BSN 2014, nr 1, s. 11), w którym zajęto stanowisko, że spółdzielnie mieszkaniowe prowadzą bezwynikową działalność gospodarczą w zakresie ukierunkowanym na szeroko pojęte zaspokajanie

potrzeb mieszkaniowych swoich członków i muszą być traktowane podobnie jak przedsiębiorcy; do sfery działalności gospodarczej spółdzielni zalicza się czynności związane z zarządaniem nieruchomościami, a w ramach tego zarządu czynności zmierzające do zabezpieczenia interesów majątkowych członków spółdzielni, w tym dochodzenie roszczeń w celu ochrony mienia spółdzielni przed uszczupleniem, np. roszczeń o wynagrodzenie za korzystanie z nieruchomości spółdzielni bez tytułu prawnego (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2002 r., III CZP 21/02, OSNC 2002, nr 12, poz. 149) lub o zwrot nienależnie uiszczonych przez spółdzielnię opłat z tytułu użytkowania wieczystego. W związku z tym roszczenia o zasądzenie tych należności przedawniają się z upływem terminu trzyletniego, przy czym stają się wymagalne już w chwili dokonania opłat przez spółdzielnię.

Z drugiej strony Sąd drugiej instancji zauważył, że w orzecznictwie dominował do tej pory odmienny pogląd, przyjmujący dziesięcioletni termin przedawnienia (np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2009 r., I CSK 18/09, niepubl. oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 2013 r., I CSK 187/13, niepubl., a także liczne orzeczenia sądów powszechnych).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, za prowadzenie działalności gospodarczej przez spółdzielnie mieszkaniowe należy uznać czynności mające na celu zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych członków i ich rodzin oraz potrzeb gospodarczych wynikających z faktu zamieszkiwania w budynku lub osiedlu spółdzielczym (zob. uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 1991 r., III CZP 117/91, OSNCP 1992, nr 5, poz. 65). Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 marca 2004 r., II CK 53/03 (niepubl.), ale w odniesieniu do działania spółdzielni w ramach podjętej przez nią inwestycji budowlanej. Za niejednorodnym charakterem działalności spółdzielni mieszkaniowej Sąd Najwyższy opowiedział się natomiast w wyroku z dnia 14 stycznia 2011 r., II CNP 52/10 (niepubl.), stwierdzając, że w ramach stosunków z członkami spółdzielni jej działalność jest prowadzona na ich rzecz i nie ma charakteru gospodarczego, ponieważ członkowie są beneficjentami, nie zaś uczestnikami tej działalności, a działalność prowadzona „na zewnątrz” na rzecz innych przedsiębiorców lub polegająca na administrowaniu cudzymi zasobami ma charakter gospodarczy.

Sąd drugiej instancji uznał również, że o ile w ramach działalności gospodarczej spółdzielni mieści się pozywanie osób trzecich o zapłatę należnego spółdzielni wynagrodzenia (lub odszkodowania) z tytułu korzystania przez nie z określonych składników majątku spółdzielni bez tytułu prawnego, o tyle nie może być analogicznie traktowana sytuacja spełnienia przez spółdzielnię mieszkaniową nienależnego świadczenia, a następnie dochodzenia jego zwrotu, gdy wnoszenie opłat za użytkowanie wieczyste gruntu leży poza sferą swobody prowadzenia działalności gospodarczej przez spółdzielnię mieszkaniową.

A.T.

*

III CZP 34/14

„Czy możliwy jest wpis do Krajowego Rejestru Sądowego, w rubryce »Prokurenci«, jednego prokurenta z jednoczesnym zastrzeżeniem, że może on działać tylko łącznie z członkiem zarządu spółki?»

(wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2014 r., BSA I-4110-5/14)

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, wnosząc o rozstrzygnięcie przez skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego rozbieżności w wykładni prawa, wskazał, że wykładnia przepisów kodeksu cywilnego o prokurze nie jest jednolita w orzecznictwie sądów powszechnych. Zauważył, że brak również jednolitego stanowiska doktryny w tym zakresie.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 kwietnia 2001 r., III CZP 6/01 (OSNC 2001, nr 10, poz. 148) stwierdził już, że dopuszczalne jest udzielenie prokury jednej osobie z zastrzeżeniem, że może ona działać tylko łącznie z członkiem zarządu spółki lub współnikiem. Uzasadnione jest to zapewnieniem właściwego funkcjonowania reprezentacji spółki i optymalnym wykorzystaniem reprezentacji mieszanej. W art. 109¹ § 2 k.c. chodzi o ograniczenie zakresu przedmiotowego działania prokurenta, a nie – jak w przypadku wymagania, aby współdziałał on z członkiem zarządu lub współnikiem – sposobu reprezentowania spółki.

Stanowisko zajęte w tej uchwale zostało wielokrotnie powtórzone w orzecznictwie sądów powszechnych, ale pogląd odmienny także znajduje poparcie w orzeczeniach, w których akcentuje się gwarancję bezpieczeństwa obrotu i ochronę osób trzecich oraz uznaje, że prokura

niewłaściwa nie mieści się w pojęciu prokury łącznej, ponieważ prokurentem jest w takim przypadku tylko jedna osoba. Podnosi się również, że wyjątki od zasady przewidzianej w art. 109¹ § 2 k.c. powinny być interpretowane ściśle, a nie rozszerzająco, natomiast w art. 109⁴ § 1 k.c. nie został przewidziany wyjątek w postaci ograniczenia prokury przez wymaganie współdziałania jedyne go prokurenta z członkiem zarządu spółki. Ponadto aprobata dla konstrukcji prokury łącznej niewłaściwej podważałaby sens przepisów o prokurze i pełnomocnictwie. Artykuł 109¹ § 2 k.c. wprowadza zakaz dotyczący nie tylko zakresu przedmiotowego prokury, ale także sposobu działania prokurenta, za który należy uznać warunek jego działania tylko łącznie z członkiem zarządu. Co więcej, nowelizacja przepisów o prokurze, która wprowadziła nowy, trzeci rodzaj prokury – prokurę oddziałową – wskazuje, że ustawodawca nie zamierzał wprowadzać prokury łącznej niewłaściwej, więc nie odpowiada ona ustawowemu modelowi prokury.

Wnioskodawca przedstawił też kolejne stanowisko w przedmiocie dopuszczalności ustanowienia prokury łącznej niewłaściwej, zgodnie z którym udzielenie jednej osobie prokury z zastrzeżeniem, że może ona działać tylko łącznie z członkiem zarządu jest możliwe, ale nie wywołuje skutku wobec osób trzecich. Z punktu widzenia orzekania o wpisie do Krajowego Rejestru Sądowego jest to jednak tylko odmiana drugiego stanowiska, prowadzi bowiem do odmowy dokonania wpisu tak ukształtowanej prokury.

A.T.

*

III CZP 35/14

„Czy przejście obowiązków, o którym mowa w art. 788 § 1 k.p.c., następuje w sytuacji przekształcenia przedsiębiorcy jednoosobowego w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 marca 2014 r., I ACz 2682/13, M. Dobrzyński, E. Jefimko, L. Sularzycka)

Sąd Apelacyjny, wykładając art. 584² § 1 k.s.h., wskazał na rządowe uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 25 marca 2011 r. o ograniczaniu barier administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców (tą ustawą wprowadzono zmiany w kodeksie spółek handlowych, polegające m.in.

na dodaniu rozdziału 6), w którym zaznaczono, że przedmiotowa procedura transformacyjna została oparta nie na zasadzie kontynuacji, lecz na zasadzie sukcesji.

Sąd drugiej instancji zauważył, że w doktrynie wskazuje się jednak, iż w przypadku procedury transformacyjnej chodzi nie o sukcesję, lecz kontynuację (ograniczoną kontynuację), a nawet ciągłość praw i obowiązków, gdyż w przypadku przekształcenia przedsiębiorcy jednoosobowego w osobę prawną lub podmiot ustawy nie można mówić o tym samym podmiocie, w istocie bowiem przekształceniu ulega nie sam podmiot, ale przedmiot działalności, czyli prowadzone przedsiębiorstwo. Osoba fizyczna nie traci przy tym swojej podmiotowości prawnej, lecz podmiotowość gospodarczą. Ponadto nie przechodzą na przekształconego wszystkie prawa i obowiązki oraz następuje zmiana reżimu odpowiedzialności.

Sąd Apelacyjny podniósł także, że niekiedy w piśmiennictwie przyjmuje się, iż przekształcenie przedsiębiorcy jednoosobowego w kapitałową spółkę prawa handlowego oparte zostało na podobnych zasadach postępowania przekształceniowego, jak w przypadku spółki cywilnej w spółkę prawa handlowego czy spółek handlowych w ogóle (art. 553 i 494 k.s.h.), a połączenie się spółek handlowych, zarówno przez przejęcie (art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h.), jak i przez zawiązanie nowej spółki (art. 492 § 1 pkt 2 k.s.h.) jest zdarzeniem uzasadniającym zastosowanie art. 788 § 1 k.p.c.

Sąd drugiej instancji zauważył jednak również, że art. 584 k.s.h. wprowadza zasadę, iż osoba fizyczna, o której mowa w art. 551 § 5 k.s.h., odpowiada solidarnie ze spółką przekształconą za zobowiązania przedsiębiorcy przekształcanego związane z prowadzoną działalnością gospodarczą powstałe przed dniem przekształcenia, przez okres trzech lat, licząc od dnia przekształcenia. Tak więc zobowiązania osoby fizycznej, pomimo przekształcenia, nie przestają być zobowiązaniami osoby fizycznej – przez okres trzech lat.

A.Z.

*

III CZP 36/14

„Czy oświadczenia woli członka zarządu spółki z o.o. o rezygnacji z pełnienia funkcji złożone drugiemu członkowi dwuosobo-

wego zarządu tej spółki powoduje wygaśnięcie mandatu (art. 202 § 4 k.s.h.)?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 17 marca 2014 r., VI Gz 28/14, M. Białocerkiewicz, J.P. Naworski, Z. Krepski)

Jak podkreślił Sąd Okręgowy, w świetle art. 202 § 4 k.s.h. jednym ze sposobów przedterminowego wygaśnięcia mandatu członka zarządu jest rezygnacja z pełnionej funkcji stanowiąca jednostronną czynność prawną, która dla swej skuteczności wymaga złożenia oświadczenia woli spółce (art. 61 § 1 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h.). Kwestia, kto powinien być adresatem oświadczenia o rezygnacji z członkostwa w zarządzie jest jednak sporna w piśmiennictwie i orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę, że w doktrynie prezentowanych jest w tej materii wiele poglądów; od uznania, że adresatem oświadczenia zarządcy jest organ uprawniony do powołania nowego piastuna, przez przyjęcie legitymacji rady nadzorczej lub specjalnego pełnomocnika, o których mowa w art. 201 § 1 k.c., aż do przesądzenia kompetencji zarządu lub pełnomocnika zgodnie z zasadami reprezentacji biernej spółki.

Brak również jednolitego stanowiska Sądu Najwyższego; przykładowo, na dopuszczalność biernej reprezentacji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością przez pozostałych członków zarządu wskazano w wyroku z dnia 21 stycznia 2010 r., II UK 157/09, natomiast odmienne stanowisko zajęto w wyroku z dnia 7 maja 2010 r., III CSK 176/09, w którym uprawnienie do przyjęcia oświadczenia członka zarządu o rezygnacji przyznał organowi spółki, który powołuje zarząd.

A.Z.

*

III CZP 37/14

„Czy wierzyciel hipoteczny ma legitymację procesową do dochodzenia odszkodowania od sprawcy szkody na podstawie art. 93 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jedn. tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 ze zm.) i jeżeli tak, to czy może on żądać zapłaty odszkodowania na swoją rzecz, czy też jego roszczenie winno ograniczać się do żądania zobowiązania złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 lutego 2014 r., I ACa 1057/13, M. Wołczańska, E. Jastrzębska, T. Ślęzak)

Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że kwestią nierozstrzygniętą zarówno w judykaturze, jak i w piśmiennictwie jest zakres ochrony udzielonej wierzycielowi hipotecznemu w art. 93 u.k.w.h. Przepis ten stanowi, że jeżeli zmniejszenie wartości nieruchomości naruszające bezpieczeństwo hipoteki nastąpiło na skutek okoliczności, za które właściciel nie odpowiada, hipoteka obejmuje przysługujące właścicielowi roszczenie o naprawienie szkody.

Sąd Apelacyjny przedstawił, jako najdalej idące, stanowisko, że uprawnionym do wykonywania roszczeń odszkodowawczych objętych hipoteką jest wyłącznie właściciel nieruchomości, natomiast wierzyciel hipoteczny ponosi ryzyko, iż właściciel przeznaczy uzyskane odszkodowanie na inne cele niż naprawienie szkody i przywrócenie wartości nieruchomości. Stanowisko to jednak, w ocenie Sądu Apelacyjnego, nie wydaje się trafne, gdyż pozbawia wierzyciela hipotecznego możliwości skorzystania z sądowej ochrony ustanowionej na jego rzecz ograniczonego prawa rzeczowego na nieruchomości.

Sąd Apelacyjny wskazał, że w piśmiennictwie prezentowany jest również przeciwstawny pogląd, zgodnie z którym, art. 93 u.k.w.h. stanowi podstawę do wstąpienia wierzyciela hipotecznego w prawa przysługujące właścicielowi nieruchomości obciążonej wobec podmiotu wyrażającego szkodę w nieruchomości. W ocenie Sądu Apelacyjnego, stanowisko to wydaje się być zbyt daleko idące, gdyż do przysługujących wierzycielowi rzeczowemu roszczeń powinny mieć zastosowanie, w drodze analogii, przepisy o zastawie o prawach. Sąd Apelacyjny zaznaczył, że w doktrynie istnieją odmienne poglądy dotyczące rodzaju roszczeń, które z mocy przepisów o zastawie na prawach, mogłyby przysługiwać wierzycielowi hipotecznemu.

S.J.Z.

*

III CZP 38/14

„Czy roszczenie o zapłatę czesnego przez studenta niepaństwowej szkoły wyższej powstałe w okresie obowiązywania ustawy z dnia 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych (Dz.U. Nr 96 poz. 590 z późn. zm.) i ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65 poz. 385 z późn. zm.) przedawniają się w terminie dwóch lat przewidzianym w art. 751

pkt 2 k.c. dla roszczeń z tytułu nauki czy w terminie 10 lat z art. 118 k.c.?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 27 marca 2014 r., IV Ca 821/13, I. Koś)

W ocenie Sądu Okręgowego, odpowiedź na przedstawione pytanie zależy od oceny charakteru stosunku prawnego łączącego studenta z uczelnią niepaństwową w okresie obowiązywania ustawy z dnia 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych oraz ustawy z dnia 12 września 1990 o szkolnictwie wyższym. Sąd Okręgowy wskazał przy tym, że wymienione ustawy nie zawierały przepisów regulujących zasady płatności czesnego. Stosowna regulacja została zawarta dopiero w art. 160 ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym.

Zdaniem Sądu Okręgowego, można zatem przyjąć, że pomiędzy studentem a uczelnią nawiązywał się stosunek cywilnoprawny o charakterze zobowiązaniowym, jego treść jednak nie odpowiadała żadnej umowie funkcjonującej wówczas w obrocie. Nawiązywała się zatem nienazwana umowa o świadczenie usług polegająca na pobieraniu przez studenta nauki w formie studiów na wybranym kierunku. W konsekwencji, do umowy tej – jako nieuregulowanej innymi przepisami – miał zastosowanie art. 751 pkt 2 k.c., przewidujący dwuletni termin przedawnienia. Możliwość zastosowania tego przepisu wymaga jednak – zdaniem Sądu Okręgowego – oceny, czy roszczenia o zapłatę czesnego dotyczą czynności, które strona powodowa pełniła stale lub czy też wykonywała je w ramach działalności przedsiębiorstwa.

Sąd Okręgowy zwrócił także uwagę, że rozstrzygnięcia wymaga kwestia, czy roszczenie niepaństwowej szkoły wyższej o zapłatę czesnego wynika z „nauki” w rozumieniu art. 751 pkt 2 k.c., w ustawie z dnia 12 września 1990 o szkolnictwie wyższym bowiem ustawodawca posługiwał się dwoma różnymi terminami, tj. „nauka” i „kształcenie”.

W ocenie Sądu Okręgowego, można również przyjąć, że jakkolwiek regulacja stosunku prawnego łączącego studenta z uczelnią pod rządami poprzednio obowiązujących ustaw nie jest pełna, to istotne jego elementy zostały określone w wyczerpujący sposób, a tym samym

termin przedawnienia roszczenia o zapłatę chesnego wynosi, zgodnie z art. 118 k.c., dziesięć lat.

Analogiczny problem, z podobnym uzasadnieniem, został omówiony niżej (III CZP 42/14).

S.J.Z.

*

III CZP 41/14

„Czy gminie na podstawie art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami przysługuje prawo pierwokupu w stosunku do nieruchomości niezabudowanej nabytej od Skarbu Państwa na podstawie decyzji administracyjnej wydanej na wniosek uprawnionego złożony na podstawie art. 118 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników?”

(postanowienie Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 31 marca 2014 r., II Ca 1472/13, E. Sobolewska-Hajbert, W. Wójcik, U. Kubowska-Pieniążek)

Zgodnie z art. 109 ust. 1 pkt 1 u.g.n., prawo pierwokupu przysługuje gminie w razie sprzedaży niezabudowanej nieruchomości nabytej uprzednio przez sprzedawcę od Skarbu Państwa albo jednostek samorządu terytorialnego, stosownie zaś do art. 599 § 2 k.c., jeżeli prawo pierwokupu przysługuje z mocy ustawy Skarbowi Państwa lub jednostce samorządu terytorialnego, współwłaścicielowi albo dzierżawcy, sprzedaż dokonana bezwarunkowo jest nieważna.

Według Sądu drugiej instancji, w judykaturze jak i doktrynie nie ma jednoznacznego stanowiska w przedmiocie warunków powstania na gruncie powyższego przepisu prawa pierwokupu. Wykładnia językowa przepisów ustawy o gospodarce nieruchomościami prowadzi do wniosku, że prawem pierwokupu objęte są nieruchomości nabyte uprzednio od Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego niezależnie od sposobu ich nabycia. Wchodzi tu więc w grę nabycie własności na podstawie czynności prawnej, decyzji administracyjnej, a nawet na mocy ustawy.

Na gruncie poprzednio obowiązującego stanu prawnego regulującego omawianą kwestię (art. 76 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r.

o gospodarce gruntami i wyłączeniu nieruchomości) przyjmowano, że prawo pierwokupu nie dotyczy nieruchomości i praw nabytych od Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego z mocy prawa (uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 1998 r., III CZP 33/98, OSNC 1999, nr 4, poz. 67). Sąd Okręgowy uznał, że ta uchwała zachowała aktualność na gruncie art. 109 u.g.n. i że prawo pierwokupu nie dotyczy nieruchomości nabytych z mocy prawa.

W ocenie Sądu Okręgowego, nie można uznać, że nabycie nieruchomości na mocy decyzji określonej w art. 118 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników następuje z mocy samego prawa, a warunkiem jest złożenie wniosku. Sąd drugiej instancji zauważył, że decyzja taka nie ma charakteru deklaratoryjnego i nie potwierdza uprzedniego skutku powstałego z mocy przepisu prawa. Dostrzegł swoistość instytucji zwrotu działki gruntu na mocy powołanego wyżej przepisu. Specyfika ta mogłaby uzasadniać wniosek, że na mocy decyzji jest przenoszona własność nieruchomości uprzednio przekazanej Skarbowi Państwa w zamian za rentę. Omawianą instytucję można traktować jako swoisty zwrot nieruchomości, który następuje na wniosek uprawnionego określony w art. 118 powołanej ustawy. W razie zwrotu nieruchomości, konsekwentnie uzasadnione byłoby takie rozumienie i stosowanie powołanego przepisu, które wykluczałoby powstanie prawa pierwokupu.

M.M.

*

III CZP 42/14

„Czy w odniesieniu do roszczeń szkoły wyższej przeciwko byłemu studentowi z tytułu niezapłaconego czesnego znajduje zastosowanie dwuletni termin przedawnienia z art. 751 pkt 2 k.c., czy też dziesięcioletni przewidziany w przepisie art. 118 k.c.?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 8 kwietnia 2014 r., III Ca 330/14, I. Wawrzyńkiewicz)

Zasadnicze wątpliwości wiążą się z wyjaśnieniem, czy umowa o kształcenie na odpowiednim kierunku studiów zawierana pomiędzy uczelnią wyższą a studentem może być na gruncie przepisów ustawy

Prawo o szkolnictwie wyższym uznana za umowę nazwaną, czy też ze względu na brak wyczerpującej, kompleksowej i zgromadzonej w ramach jednego działu bądź rozdziału ustawy regulacji, umowa ta w dalszym ciągu stanowi typ umowy nienazwanej. Wyjaśnienie tej wątpliwości determinuje okres przedawnienia roszczeń wynikających z przedmiotowej umowy, przy przyjęciu bowiem, że umowa o kształcenie jest umową nazwaną, nie będą miały do niej zastosowania art. 750 i art. 751 pkt 2 k.c., a tym samym nie będzie można stosować dwuletniego terminu przedawnienia, lecz ogólny dziesięcioletni termin przedawnienia wynikający z art. 118 k.c.

Sąd Okręgowy wskazał, że powołana ustawa nie definiuje w sposób wyraźny, tak jak to czyni kodeks cywilny w odniesieniu do poszczególnych umów zawartych w części szczególnej zobowiązań, umowy o kształcenie zawieranej pomiędzy uczelnią a studentem. Zauważył jednak, że w doktrynie i orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, iż umowa nienazwana to umowa nieposiadająca jakiegokolwiek regulacji w przepisach prawa cywilnego, która ma być autonomiczna. Strony takiej umowy mogą swobodnie wypełnić nieomal całą treść uzgodnionymi postanowieniami, nie będąc skrępowane żadnymi szczegółowymi przepisami prawa. Nasuwa się zatem pytanie, czy strony umowy o świadczenie usług edukacyjnych, w świetle powołanej ustawy, taką swobodą dysponują.

Sąd drugiej instancji dostrzegł też, że przepisy regulujące kwestię kształcenia przez wyższe uczelnie mają co do zasady charakter regulacji administracyjnej, a nie cywilnoprawnej.

M.M.

*

III CZP 43/14

„Czy niewskazanie przez powoda w pozwie miejsca zamieszkania pozwanego, będącego osobą fizyczną – przy jednoczesnym wskazaniu miejsca jego pracy, w sposób umożliwiający doręczenie pism procesowych – stanowi brak formalny pozwu uzasadniający zarządzenie zwrotu pozwu?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 30 stycznia 2014 r., IA Cz 74/14, B. Wojtasiak, E. Bieńkowska, J.M. Kamiński)

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, brak oznaczenia w pozwie miejsca zamieszkania pozwanego bezsprzecznie stanowi o niedochowaniu warunku formalnego pierwszego pisma procesowego w sprawie (art. 187 w zw. z art. 126 par. 2 k.p.c.). Jednocześnie w sytuacji, w której w pozwie wskazany został adres miejsca pracy pozwanego powstaje wątpliwość, czy jest to także brak formalny uniemożliwiający nadanie mu dalszego biegu, uzasadniający zarządzenie zwrotu pozwu.

Według Sądu drugiej instancji, w orzecznictwie sądów powszechnych omawiane zagadnienie nie jest jednolicie rozstrzygane. Można uznać, że podstawowym celem uregulowania art. 126 § 2 k.p.c. jest umożliwienie skutecznego doręczenia pozwanemu pierwszego pisma procesowego w sprawie. Ponadto, zgodnie z art. 135 k.p.c., który określa miejsce dokonywania doręczeń osobom fizycznym, miejsce zamieszkania i miejsce pracy jako miejsca doręczenia są równorzędne.

Sąd Apelacyjny zauważył także, że nakładanie obowiązku wskazania w pozwie adresu zamieszkania strony, gdy sąd dysponuje innym adresem, pod którym adresata zostanie, może stanowić nieproporcjonalne ograniczenie prawa do sądu.

M.M.

*

III CZP 44/14

„W jakim terminie ulega przedawnieniu roszczenie pasażera domagającego się od przewoźnika lotniczego zryczałtowanego odszkodowania za opóźniony lot na podstawie art. 7 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 261/2004 z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub opóźnienia lotów?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 18 marca 2014 r., XV Ca 80/14, J. Andrzejak-Kruk, M. Radwan, J. Krawczyk)

Sąd Okręgowy wskazał, że w odniesieniu do transportu lotniczego ustawodawca zawarł szczegółowe regulacje w ustawie z dnia 3 lipca

2002 r. – Prawo lotnicze (Dz.U. z 2013 r., poz. 1393). Przepisy tej ustawy nie regulują jednak przedawnienia roszczeń powstałych w wyniku korzystania z transportu lotniczego przez osoby fizyczne. W takiej sytuacji zastosowanie miałby art. 775 k.c., a zatem termin przedawnienia takich roszczeń wynosiłby rok. Rozumowanie to ma swój początek w art. 205 Prawa lotniczego, z którego wynika, że do umowy przewozu lotniczego, w tym czarteru lotniczego oraz innych stosunków cywilnoprawnych związanych z przewozem lotniczym, stosuje się przepisy prawa cywilnego.

Jednakże zgodnie z art. 208 ust. 1 Prawa lotniczego przewoźnik odpowiada za szkody w przewozie pasażerów, bagażu i towarów na zasadach określonych w umowach międzynarodowych ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską. Polska związana jest dwoma takimi umowami: konwencją warszawską z dnia 12 października 1929 r. o ujednostajnieniu niektórych prawideł, dotyczących międzynarodowego przewozu lotniczego (Dz.U. z 1933 r. Nr 8 poz. 49) oraz konwencją montrealską z dnia 28 maja 1999 r. o ujednoczeniu niektórych prawideł dotyczących międzynarodowego przewozu lotniczego (Dz.U. z 2007 r. Nr 37, poz. 235). Przepisy tych konwencji (odpowiednio art. 29 i 35) przewidują dwuletni termin dochodzenia roszczeń. Zgodnie jednak z orzeczeniem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C-139/11, *Morè v. KLM*, przepisy te nie mają zastosowania do powództw wytoczonych na podstawie art. 5 i 7 wspomnianego rozporządzenia.

Możliwe jest też zastosowanie ogólnego, dziesięcioletniego terminu przedawnienia (art. 118 k.c.). Wyłączenie przepisów kodeksu cywilnego regulujących umowę przewozu ma charakter nieodwracalny w tym sensie, że termin przedawnienia uregulowany jest wyczerpująco w konwencjach międzynarodowych. Wzmocnienie tej argumentacji wiąże się z wyraźnym odwołaniem się Trybunału Sprawiedliwości do zasad równoważności i skuteczności roszczeń opartych na prawie unijnym w stosunku do roszczeń opartych na prawie krajowym. Zastosowanie rocznego terminu przedawnienia byłoby naruszeniem powyższych zasad, gdyż roszczenie oparte na prawie unijnym byłoby poddane ostrzejszym regułom przedawnienia, niż analogiczne roszczenia oparte na prawie krajowym.

M.M.

III CZP 45/14

„Czy wytoczenie przez właściciela nieruchomości przeciwko posiadaczowi służebności przesyłu, a przed dniem 3 sierpnia 2008 r. przeciwko posiadaczowi służebności gruntowej polegającej na korzystaniu z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do eksploatacji urządzeń, o których mowa w art. 49 k.c., powództwa o zasądzenie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności przerywa bieg terminu zasiedzenia służebności przesyłu?”

(wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 30 kwietnia 2014 r., BSA I-4110-3/14)

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego podniósł, że w orzecznictwie ukształtowały się dwa przeciwstawne nurty.

W postanowieniach z dnia 22 stycznia 2010 r., V CSK 239/09 (niepubl.) i z dnia 23 października 2013r. IV CSK 30/13 (BSN 20014, nr 1, s. 10) Sąd Najwyższy uznał, że powództwo o zasądzenie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności przerywa bieg terminu zasiedzenia służebności przesyłu, gdyż w konkretnych okolicznościach powództwa windykacyjne lub negatoryjne byłyby oczywiście nieskuteczne jako sprzeczne z interesem społecznym, ze względu na kluczowe znaczenie urządzeń przesyłowych dla społeczeństwa. Sąd Najwyższy stwierdził, że pozew o zapłatę za bezumowne korzystanie z nieruchomości jest skierowany przeciwko uprawnieniu posiadacza korzystającego ze służebności gruntowej, ponieważ unicestwia samoistność tego posiadania. Zmierza bezpośrednio do nowego ukształtowania stosunku prawnego między stronami, z mocy którego właściciel nieruchomości obciążonej zezwala na korzystanie z niej, w określonym zakresie, posiadaczowi urządzeń przesyłowych za odpłatnością.

Odmienne stanowisko Sąd Najwyższy zajął w postanowieniach z dnia 12 września 2013 r., IV CSK 88/13 (niepubl.) i z dnia 13 lutego 2014 r., V CSK 167/13 (niepubl.), w których przychylił się do tezy, że wytoczenie powództwa o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości w zakresie służebności przesyłu nie przerywa biegu zasiedzenia tej

służebności, gdyż nie jest rodzajem sporu o własność pomiędzy właścicielem gruntu a posiadaczem służebności. Sąd Najwyższy stwierdził, że za pomocą tego powództwa nie można również dochodzić pozbawienia posiadania, zmiany jego charakteru ani nowego ukształtowania stosunków prawnorzeczowych pomiędzy właścicielem i posiadaczem służebności, a zatem nawet szeroka interpretacja art. 123 § 1 pkt 1 w związku z art. 175 k.c. nie daje podstawy do przyjęcia, że wytoczenie tego powództwa przerywa bieg terminu zasiedzenia służebności przesyłu. Przy wykładni tego przepisu trzeba uwzględnić, że ma on zastosowanie przez potrójne odesłanie, nakazujące jedynie „odpowiednie” stosowanie do zasiedzenia takiej służebności zarówno przepisów o służebnościach gruntowych, jak i przepisów o zasiedzeniu nieruchomości oraz przepisów o biegu terminu przedawnienia.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wskazał, że dotychczasowa działalność orzecznicza Sądu Najwyższego w istotnym stopniu wzmocniła pozycję przedsiębiorców przesyłowych, którzy uzyskali skuteczne narzędzie do obrony przed roszczeniami właścicieli w postaci zarzutu zasiedzenia. Podniósł również, że – nie negując interesu publicznego – wchodzące w grę wartości prawne oraz interesy obu podmiotów (właściciela nieruchomości oraz posiadacza służebności) wymagają większego zrównoważenia.

M.M.

*

III CZP 46/14

„Czy art. 788 § 1 k.p.c. znajduje zastosowanie do bankowego tytułu egzekucyjnego, gdy w trakcie toczącego się postępowania egzekucyjnego nastąpiło połączenie, w trybie art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h., banku będącego wierzycielem, na rzecz którego nadano sądową klauzulę wykonalności z innym bankiem poprzez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 7 marca 2014 r., IV Cz 639/13, A. Glin, A. Dąbrowska, J. Kaczmarek-Kęsik)

W praktyce prezentowane są dwa poglądy dotyczące zastosowania art. 788 k.p.c. w sytuacji, w której po wszczęciu egzekucji nastąpiło połączenie banku będącego wierzycielem egzekwującym (przejmowanego) z innym bankiem (przejmującym) poprzez przeniesienie całego majątku na bank przejmujący na podstawie art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h. i zgodnie z art. 124 ust. 3 Prawa bankowego.

Większość sądów, powołując się na uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2004 r., III CZP 63/04 (OSNC 2005, nr 10, poz. 174) i z dnia 5 marca 2009 r., III CZP 4/09 (OSNC 2010, nr 1, poz. 2), dotyczące przelewu wierzytelności, a zatem sukcesji pod tytułem szczególnym, uznaje, że art. 788 § 1 k.p.c. ma zastosowanie również wtedy, gdy po wszczęciu egzekucji następuje przejście banku będącego wierzycielem egzekwującym przez bank przejmujący. Punktem wyjścia dla tego poglądu jest zasada, że treść tytułu wykonawczego określa podmiotowy i przedmiotowy zakres postępowania egzekucyjnego. Wyjątki od tej zasady są wskazane w przepisach kodeksu postępowania cywilnego (art. 819 i 819¹ k.p.c.) i nie przewidują możliwości kontynuowania postępowania egzekucyjnego w razie sukcesji ogólnej po stronie wierzyciela nie będącego osobą fizyczną.

Drugi pogląd, do którego przychylił się Sąd Okręgowy, wskazuje, że konsekwencją przejścia banku jest sukcesja generalna, oznaczająca wejście banku przejmującego w całokształt praw i obowiązków (sytuację prawną) banku przejętego. Zgodnie z art. 493 § 2 k.s.h., dniem połączenia jest dzień wpisania połączenia do rejestru właściwego według siedziby spółki przejmującej. Wpis połączenia ma charakter konstytutywny, a odpis rejestru przedsiębiorców stanowi dowód następstwa prawnego wynikającego z połączenia. Odpisy, wyciągi i zaświadczenia o danych wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego mają moc dokumentów urzędowych wydawanych przez sąd. Bank przejmujący może zatem wykazać organowi egzekucyjnemu następstwo prawne o charakterze sukcesji generalnej odpisem z wpisu do rejestru przedsiębiorców, analogicznie jak osoba fizyczna może wykazać swoje następstwo pod tytułem ogólnym postanowieniem o stwierdzeniu nabycia spadku.

M.M.

III CZP 47/14

„Czy przepis art. 132 § 1¹ k.p.c. dotyczy również wniesienia przez radcę prawnego pisma procesowego zawierającego uzupełnienie braków formalnych apelacji?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 22 stycznia 2014 r., II Cz 1109/13, A. Mikołajewski, D. Iskra, K. Niezgoda)

Sąd Okręgowy wskazał, że z wykładni językowej art. 132 k.p.c. wynika, iż surowy rygor określony w § 1¹ dotyczy m.in. pisma procesowego w postaci apelacji, jednak przepis nie zawiera wyraźnej, niebudzącej wątpliwości hipotezy odnoszącej się do pisma usuwającego braki formalne tego środka zaskarżenia. Obrona stanowiska, że pismo usuwające braki formalne środka zaskarżenia powinno być złożone wraz z dowodem doręczenia drugiej stronie, możliwa jest wyłącznie na podstawie wykładni gramatycznej. Według Sądu, słabością takiego poglądu pozostaje odmienne traktowanie pism procesowych, którym ze względu na ich przedmiot, zawarte w nich wnioski oraz wolę stron, należałoby nadać jednolity charakter.

Sąd drugiej instancji przypomniał, że zasadniczym motywem znowelizowania art. 132 k.p.c. było usprawnienie i uroszczenie postępowania. Nie bez przyczyny jednak spod tego obowiązku zostały wyłączone określone kategorie pism, w tym zwłaszcza środki zaskarżenia. Samodzielne przestanie przez pełnomocnika pisma usuwającego braki w żadnym razie nie przyspiesza ani nie wpływa na uproszczenie postępowania, gdyż i tak nadanie biegu apelacji wiąże się z koniecznością doręczenia jej odpisu przez sąd, a tym samym nie wpłynie także na zmniejszenie wydatków związanych z doręczaniem pism.

Przyjęcie skuteczności samodzielnego doręczenia pisma usuwającego braki formalne apelacji może również wywołać wątpliwości i utrudnienia u drugiej strony procesu, która w ciągu dwóch tygodni od doręczenia apelacji może wnieść odpowiedź. Wprawdzie termin ten powinien być liczony od doręczenia odpisu apelacji (a nie dalszego pisma), ale może to sprowokować drugą stronę, obawiającą się upływu terminu i utraty takiego uprawnienia, do pochopej reakcji w postaci złożenia odpowiedzi na apelację, co byłoby utrudnione, gdyż nie dysponowałyby jeszcze odpisem samej apelacji.

M.M.

GLOSY

prawo cywilne materialne

Umowa zlecenia nie wymaga do jej zawarcia formy aktu notarialnego, jeżeli jej przedmiotem jest nabycie prawa własności nieruchomości przez zleceniobiorcę w jego własnym imieniu z obowiązkiem późniejszego przeniesienia tej własności za zleceniodawcę (art. 158 k.c.).

(uchwała z dnia 27 czerwca 1975 r., III CZP 55/75, A. Gola, K. Piasecki, W. Maruczyński, OSNCP 1976, nr 4, poz. 75)

Glosa

Macieja Mazurka, Rejent 2014, nr 3, s. 111

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor nie podzielił tezy Sądu Najwyższego, by zawarcie umowy zlecenia, zobowiązującej zleceniobiorcę do nabycia własności nieruchomości na zasadzie zastępstwa pośredniego, nie wymagało zachowania formy aktu notarialnego. Komentowana uchwała opiera się, jego zdaniem, na zbyt swobodnej wykładni art. 158 k.c., pomijającej, że ukształtowana w ten sposób umowa zlecenia powinna być zaliczana do umów „zobowiązujących do przeniesienia własności nieruchomości”, o których mowa w tym przepisie. Autor uznał za nieprzekonujące stanowisko Sądu Najwyższego, że obowiązek alienacji nieruchomości ma w tym

wypadku charakter pośredni i powstaje już po zawarciu umowy, kluczowe bowiem znaczenie ma, jego zdaniem, skutek dokonanej czynności prawnej, tj. powstanie z mocy samego prawa (art. 740 k.c.) obowiązku przeniesienia własności jako elementu treści stosunku prawnego stron.

Autor zwrócił także uwagę, że forma aktu notarialnego zapewniałaby w tym wypadku dodatkową ochronę dla stron umowy, pozwalając im na lepsze przemyślenie swojej decyzji i uzyskanie profesjonalnej pomocy notariusza.

Uchwała była omówiona przez Z. Radwańskiego i J. Panowicz-Lipską w „Przeglądzie orzecznictwa” (Nowe Prawo 1979, nr 2, s. 102).

M.G.

*

Utrata możliwości kierowania przez zarząd kadłubowy działalnością osoby prawnej lub reprezentowania jej na zewnątrz uzasadnia ustanowienie kuratora dla tej osoby (art. 42 § 1 k.c.).

(uchwała z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 40/12, J. Gudowski, D. Dończyk, K. Pietrzykowski, OSNC 2013, nr 2, poz. 18; BSN 2012, nr 7, s. 9; Pr.Spótek 2012, nr 9, s. 4; Rej. 2012, nr 7–8, s. 216; Rej. 2012, nr 11, s. 172; Forum Prawnicze 2012, nr 5, s. 99)

Komentarz

Marcina Tofla, Monitor Prawa Handlowego 2013, nr 1, s. 45

Autor zaaprobował komentowane orzeczenie, choć sprzeciwił się kilku tezom zawartym w uzasadnieniu.

Po pierwsze, według komentatora, nie można zgodzić się z poglądem, że organ osoby prawnej liczący mniej członków niż przewiduje statut nie traci przymiotu organu i nie może być potraktowany jako organ nieistniejący. Zarząd kadłubowy osoby prawnej powinien być traktowany na równi z sytuacją, w której żadna osoba nie posiada mandatu członka zarządu, a więc jako organ, który nie istnieje.

Po drugie, nie zaaprobował stanowiska, że jeżeli zarząd spółki jest trzyosobowy, a reprezentować spółkę mogą dwaj członkowie zarządu,

to brak trzeciego członka zarządu nie ma decydującego znaczenia dla możliwości skutecznego jej reprezentowania przez pozostałych członków zarządu. Stwierdził, że gdy liczba członków organu spadnie poniżej statutowego lub ustawowego minimum, osoby będące członkami organu nadal nimi oczywiście pozostają, zachowując powierzone im mandaty, ale nie konstruują już organu osoby prawnej zdolnego do wypełniania nałożonych nań obowiązków i wykonywania powierzonych mu praw, w tym również w sferze reprezentacji. Zarząd kadłubowy nie może zatem skutecznie reprezentować osoby prawnej, choćby nawet pozostali członkowie zarządu mogli zapewnić reprezentację zgodnie z wymogami statutowymi tej osoby prawnej.

Po trzecie, autor uznał za niezrozumiały argument, że zarząd kadłubowy nie może skutecznie podejmować uchwał z tej tylko przyczyny, że wbrew art. 208 § 5 k.s.h. niewykonalne jest zawiadomienie wszystkich członków zarządu o jego posiedzeniu. Komentator uznał, że obowiązek zawiadomienia członków zarządu o planowanym posiedzeniu dotyczy tylko tych osób, które nadal są członkami organu.

Głosę częściowo krytyczną do omawianej uchwały napisał także M. Borkowski (Lex nr 1271648).

M.M.

*

Upadły, który udzielił poręczenia i zabezpieczył wykonanie tego zobowiązania ustanawiając hipotekę, jest dłużnikiem osobistym zabezpieczonego wierzyciela w rozumieniu art. 130 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (jedn. tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1361 ze zm.).

(uchwała z dnia 8 sierpnia 2012 r., III CZP 42/12, D. Zawistowski, M. Szulc, A. Niedużak, OSNC 2013, nr 3, poz. 30; BSN 2012, nr 8, s. 5; MoP 2013 nr 8, s. 421; MoPrBank 2013, nr 7–8, s. 50; Pr.Spółek 2012, nr 9, s. 4; NPN 2012, nr 2, s. 184; Rej. 2012, nr 9, s. 178; Forum Prawnicze 2012, nr 5, s. 100; Rej. 2013, nr 4, s. 184)

Glosa

Rafała Adamusa, Monitor Prawa Bankowego 2013, nr 7–8, s. 53

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor obszernie omówił art. 130 ust. 1 Pr.u.n. oraz przedstawił szerzej niż pozwalały to Sądowi Najwyższemu wąskie ramy stanu faktycznego sprawy problem bezskuteczności czynności upadłego, w sytuacji, w której upadły dokonuje zabezpieczenia rzeczowego, nie będąc dłużnikiem osobistym zabezpieczonego wierzyciela.

Komentator zgodził się z poglądem, że użyte w treści art. 130 Pr.u.n. pojęcie „dłużnika osobistego” nawiązuje do ogólnej regulacji prawa cywilnego i nie ma autonomicznego znaczenia w ww. ustawie. Jednocześnie wskazał na liczne terminy, które w Prawie upadłościowym i naprawczym mają inne znaczenie niż w kodeksie cywilnym (np. dłużnik lub wierzyciel). Zaaprobował także odniesienie się przez Sąd Najwyższy do ugruntowanego stanowiska dotyczącego osobistego charakteru odpowiedzialności poręczyciela.

Glosator postawił tezę, że art. 130 ust. 1 Pr.u.n. będzie miał zastosowanie, jeżeli upadły zabezpieczy wierzyciela rzeczowego, w stosunku do którego jest co prawda dłużnikiem osobistym, ale ten dług osobisty pozostaje bez związku z udzielonym zabezpieczeniem rzeczowym. Stwierdził również, że gdyby upadły najpierw udzielił zabezpieczenia rzeczowego na rzecz wierzyciela, a następnie stał się dłużnikiem osobistym, wymieniony przepis będzie miał zastosowanie. Brak statusu odpowiedzialności cywilnej odnosi się do daty dokonania czynności zabezpieczenia.

Na zakończenie autor wskazał na podstawowy dla praktyki bankowej wniosek o niepewności nieodpłatnego zabezpieczenia danego przez osobę trzecią (czy to zabezpieczenia osobistego, czy zabezpieczenia rzeczowego) w przypadku późniejszego ogłoszenia upadłości podmiotu, który dał zabezpieczenie.

Glosowana uchwała została omówiona przez P. Grzegorzycyka w opracowaniu „Bezskuteczność obciążenia majątku upadłego w stosunku do masy upadłości na podstawie art. 130 ust. 1 Prawa upadłoś-

ciowego i naprawczego” (Monitor Prawniczy 2013, nr 7, s. 376) oraz przez M. Bączyka w „Przeglądzie orzecznictwa” (Monitor Prawa Bankowego 2013, nr 10, s. 43).

M.M.

*

Zachowanie się sprzeczne z zasadami współżycia społecznego lub dobrymi obyczajami nie może być samo przez się uważane za bezprawne z punktu widzenia odpowiedzialności przewidzianej w art. 415 k.c., jeżeli jednocześnie nie stanowi naruszenia bezwzględnie obowiązującego przepisu prawa.

(wyrok z dnia 19 października 2012 r., V CSK 501/11, K. Pietrzykowski, M. Bączyk, I. Gromska-Szuster, Rej. 2014, nr 1, s. 164)

Glosa

Łukasza Andrzejczaka, Przegląd Sądowy 2014, nr 4, s. 115

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor stwierdził, że teza omawianego wyroku wyraźnie odbiega od dotychczasowej, mocno ugruntowanej linii orzeczniczej. Zwrócił uwagę, że wyrażony w glosowanym orzeczeniu pogląd stoi także w opozycji do większości wypowiedzi przedstawicieli doktryny. Podniósł, że teza, zgodnie z którą o bezprawności stanowiącej przesłankę odpowiedzialności deliktowej za czyn własny decyduje wyłącznie sprzeczność z bezwzględnie obowiązującym przepisem prawa, jest w doktrynie odosobniona.

Glosator nie zaaprobował poglądu o konieczności wąskiego rozumienia przesłanki bezprawności zachowania podmiotu pociągniętego do odpowiedzialności odszkodowawczej na podstawie art. 415 k.c. Wskazał, że brak w kodeksie cywilnym odpowiednika art. 135 k.z. („Kto rozmyślnie lub przez niedbalstwo wyrządził drugiemu szkodę, wykonując swe prawo, obowiązany jest do jej naprawienia, jeżeli wykroczył poza granice, określone przez dobrą wiarę lub przez cel, ze względu na który prawo mu służyło”) nie może uzasadniać tezy o niemożliwości

uznania za bezprawny czyn, który narusza wyłącznie zasady współżycia społecznego (dobre obyczaje) bez naruszenia konkretnego przepisu prawa. Autor podniósł, że art. 135 k.z. uznawany był za swojego rodzaju *superfluum* i miał jedynie charakter klaryfikacyjny, a jednocześnie z jego usunięciem wprowadzono instytucję nadużycia prawa w art. 5 k.c., który potencjalnie mógł obejmować sytuacje przewidziane w tym pierwszym przepisie.

Zdaniem komentatora, argumentacja odwołująca się do braku w Konstytucji z 1997 r. odpowiednika art. 90 Konstytucji z 1952 r., zgodnie z którym obywatele Rzeczypospolitej byli obowiązani m.in. „szanować zasady współżycia społecznego”, razi formalizmem i całkowitym brakiem odniesienia do koncepcji stojącej za wyborem szerokiej (wzorowanej na art. 1382 francuskiego Kodeksu cywilnego) koncepcji generalnej klauzuli odpowiedzialności deliktowej za czyn własny w prawie polskim oraz utrwalonej linii orzeczniczej. Autor skonstatował, że stosowanie zaprezentowanej w glosowanym orzeczeniu tezy niejednokrotnie mogłoby prowadzić do rezultatów sprzecznych z podstawową funkcją odpowiedzialności odszkodowawczej oraz poczuciem sprawiedliwości.

Głosowany wyrok został omówiony także przez M. Bączyka w „Przełądzie orzecznictwa” (Monitor Prawa Bankowego 2013, nr 10, s. 40).

E.S.

*

Wierzyciel, któremu przysługuje przewidziane w art. 532 k.c. uprawnienie do dochodzenia zaspokojenia z przedmiotów majątkowych znajdujących się w majątku osoby trzeciej nie może na podstawie tytułu wykonawczego wydanego przeciwko dłużnikowi oraz wyroku uwzględniającego skargę pauliańską wszcząć egzekucji przeciwko osobie trzeciej w celu zaspokojenia wierzytelności chronionej skargą pauliańską ani przyłączyć się do takiej egzekucji.

(postanowienie z dnia 12 grudnia 2012 r., III CZP 79/12, I. Koper, K. Tyczka-Rote, D. Zawistowski, OSNC 2013, nr 6, poz. 80; BSN 2013, nr 3, s. 12; MoP 2013, nr 17, s. 935; Rej. 2013, nr 4, s. 191)

Glosa

Ireneusza Kunickiego, Państwo i Prawo 2014, nr 4, s. 122

Glosa ma charakter krytyczny.

Omawiany stan faktyczny dotyczył sytuacji, w której dłużnik w znaczeniu materialnoprawnym „P”, sp. z o.o. zbył na rzecz „V.P” S.A. prawo własności nieruchomości i prawo użytkowania wieczystego. Czynność prawna przenosząca te prawa została uznana za bezskuteczną na podstawie art. 527 i nast. k.c. w stosunku do wierzyciela materialnoprawnego zbywcy (dalej: wierzyciel A). Wierzytelność dla ochrony, której uwzględniono skargę pauliańską, nabył następnie przez przelew od wierzyciela A uczestnik postępowania podziałowego Jarosław L. Przeciwko „V.P” S.A. została wszczęta egzekucja z nabytej nieruchomości i użytkowania wieczystego z wniosku wierzycieli tej spółki. Jarosław L. przyłączył się do podziału sumy uzyskanej z tej egzekucji po uprawomocnieniu się postanowienia o przysądzeniu własności. Złożył tytuł wykonawczy w postaci tytułu egzekucyjnego zasądającego świadczenie pieniężne od „P” na rzecz wierzyciela A wraz z klauzulą wykonalności nadaną na rzecz Jarosława L.

Stanowisko Sądu Najwyższego, zgodnie z którym niezłożenie tytułu wykonawczego przeciwko nabywcy przedmiotu jako przyczynę bezskuteczności przyłączenia się Jarosława L. do podziału, glosator uznał za nietrafne. Sposób realizacji uprawnienia wynikającego z wyroku uwzględniającego skargę pauliańską, jeżeli do przedmiotu, który wyszedł z majątku dłużnika, nie skierowano dotychczas egzekucji, został omówiony w nauce i orzecznictwie. W myśl dominującego poglądu, wierzyciel po uzyskaniu takiego wyroku powinien żądać wszczęcia egzekucji z przedmiotu, który wyszedł z majątku dłużnika wskutek czynności uznanej za bezskuteczną. Wierzyciel może żądać wszczęcia egzekucji, składając tytuł wykonawczy wydany przeciwko dłużnikowi oraz prawomocny wyrok uwzględniający skargę pauliańską. Jako dłużnika egzekwowanego powinien wskazać dłużnika materialnoprawnego (zbywcę przedmiotu). Komornik powinien zająć przedmiot, który wyszedł z majątku dłużnika i przeprowadzić egzekucję z tego przedmiotu, pomimo że jego właścicielem jest nabywca (osoba trzecia). Nieprzyjęcie tego stanowiska prowadzi do sytuacji, w której taki wierzyciel powinien

dysponować tytułem wykonawczym przeciwko nabywcy przedmiotu. Tytułu wykonawczego nie może zaś uzyskać, ponieważ nabywca przedmiotu, który wyszedł z majątku dłużnika, nie ma obowiązku spełnienia świadczenia przysługującego wierzycielowi. W konsekwencji skarga pauliańska byłaby instytucją martwą (bezużyteczną).

M.W.

*

1. Umowa o zamówienie publiczne nie jest odrębnym typem umowy nazwanej. Wprawdzie zawieranie i wykonywanie umów o zamówienia publiczne jest poddane szczególnej regulacji mającej na celu zapewnienie równego traktowania wykonawców w warunkach uczciwej konkurencji i oszczędne wydatkowanie środków publicznych, lecz nie rzutuje ona na kwalifikację materialnoprawną tych umów z punktu widzenia prawa cywilnego. Umowa o roboty budowlane zawarta przez jednostkę sektora publicznego pozostaje więc umową, o której mowa w art. 647 i nast. k.c.

2. Brak zatem podstaw do kwestionowania możliwości stosowania przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu do umowy zawartej w trybie zamówienia publicznego, która ze względu na niezachowanie właściwej formy okazała się nieważna i nie może być podstawą dochodzenia wynagrodzenia. Podstawę stanowi art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c., albowiem świadczenie zrealizowane w wykonaniu nieważnej umowy należy kwalifikować jako świadczenie nienależne, jeśli zamawiający skorzystał z jego efektów.

(wyrok z dnia 7 lutego 2013 r., II CSK 248/12, Z. Kwaśniewski, D. Dończyk, M. Koba, niepubl.)

Glosa

Ryszarda Szostaka, Prawo Zamówień Publicznych 2013, nr 3, s. 41

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor zgodził się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zajęтым w glosowanym wyroku, a także w wielu wcześniejszych orzeczeniach, że udzielanie i realizacja zamówień publicznych następuje przy wykorzystaniu instrumentów cywilnoprawnych, a wolą ustawodawcy nie było

wyodrębnienie samodzielnego kontraktu nazwanego, lecz jedynie ograniczenie swobody umownej.

Dla bieżącej praktyki doniosłe znaczenie ma – zdaniem komentatora – stwierdzenie, że umowa o zamówienie publiczne nie jest odrębnym typem umowy nazwanej, a szczególna regulacja zawierania i wykonywania umów zawarta w Prawie zamówień publicznych ma jedynie na celu zapewnienie równego traktowania wykonawców w warunkach uczciwej konkurencji i oszczędne wydatkowanie środków publicznych. Nie rzutuje więc ona na kwalifikację materialnoprawną tych umów z punktu widzenia prawa cywilnego. W szczególności umowa o roboty budowlane zawarta przez publiczną jednostkę zamawiającą pozostaje umową, o której mowa w art. 647 k.c.

Glosator zaaprobował pogląd, że nie ma podstaw do kwestionowania możliwości stosowania przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu do umowy zawartej w trybie zamówienia publicznego, która ze względu na niezachowanie właściwej formy okazała się nieważna i nie może być podstawą dochodzenia wynagrodzenia. Podstawę żądania zwrotnego stanowi art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c., ponieważ świadczenie zrealizowane w wykonaniu nieważnej umowy należy kwalifikować jako świadczenie nienależne, jeśli zamawiający skorzystał z jego efektów. W szczególności, zgodnie z art. 410 § 2 k.c. świadczenie jest nienależne, jeśli umowa zobowiązująca do jego spełnienia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (konwersja). Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy także w wyroku z 7 lipca 2007 r., II CSK 344/07 (MoP 2007, nr 24, s. 1340).

M.M.

*

Przepis art. 433 k.c. nie ma zastosowania do odpowiedzialności za szkodę polegającą na zalaniu lokalu położonego niżej z lokalu znajdującego się na wyższej kondygnacji.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 19 lutego 2013 r., III CZP 63/12, T. Ereciński, T. Bielska-Sobkowicz, I. Gromska-Szuster, J. Gudowski, G. Misiurek, H. Pietrzowski, M. Wysocka, OSNC 2013, nr 7–8, poz. 81; OSP 2014, nr 4, poz. 42; BSN 2013, nr 2, s. 9; Rej. 2013, nr 8, s. 192)

Glosa

Aleksandra Chłopeckiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 4, poz. 42

Glosa ma charakter krytyczny.

W ocenie autora, komentowana uchwała jest oparta na rozumieniu słów „pomieszczenie” i „przelanie” w sposób sprzeczny z regułami języka polskiego. Glosator stwierdził, że wykładnia historyczna zastosowana przez Sąd Najwyższy nie uwzględnia potrzeby dokonania dynamicznej wykładni prawa. Podniósł, że dokonana wykładnia systemowa nie bierze pod uwagę, że choć zasada ryzyka zachowuje formalny status wyjątku od zasady winy, to wyłączenie zasady ryzyka w drodze zwięzającej wykładni językowej nie jest uzasadnione tam, gdzie dokonujący szkody świadomie podejmuje działalność (lub akceptuje stan faktyczny), z której dla znaczącej liczby ludzi mogą wyniknąć znaczące szkody. Nie zaakceptował również przeniesienia przez Sąd Najwyższy ciężaru szkody na liczne grono poszkodowanych w imię faktycznego ograniczenia wysokości odszkodowania.

Głosę do uchwały opracowali także B. Kucharski i P. Księżak (Prawo Asekuracyjne 2013, nr 4, s. 111).

M.P.

*

W przypadku gdy zaktualizowana wysokość opłaty rocznej przewyższa co najmniej dwukrotnie wysokość dotychczasowej opłaty, użytkownik wieczysty w drugim roku od aktualizacji wnosi opłatę w wysokości stanowiącej sumę dwukrotności dotychczasowej opłaty i połowy nadwyżki ponad dwukrotność tej opłaty, a w trzecim roku od aktualizacji wnosi opłatę w wysokości stanowiącej sumę opłaty ustalonej w drugim roku i połowy nadwyżki ponad dwukrotność dotychczasowej opłaty (art. 77 ust. 2a zdanie drugie i trzecie ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, jedn. tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 ze zm.).

(uchwała z dnia 28 lutego 2013 r., III CZP 110/12, M. Romańska, K. Pietrzykowski, A. Piotrowska, OSNC 2013, nr 10, poz. 11; BSN 2013, nr 2, s. 11)

Glosa

Łukasza Sanakiewicza, Przegląd Sądowy 2014, nr 4, s. 104

Glosa ma charakter aprobujący.

Zdaniem autora, zastosowana w uchwale wykładnia art. 77 ust. 2a ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami w sposób właściwy oddaje intencję ustawodawcy. Stwierdził, że art. 77 ust. 2a stanowi podstawę do zastosowania swego rodzaju „opłaty przejściowej”, polegającej na stopniowym dochodzeniu do pełnej opłaty rocznej wynikającej z dokonanej aktualizacji, poprzez jej wnoszenie w zmniejszonej wysokości w pierwszych latach. W ocenie glosatora, przeciwko takiej wykładni nie przemawiają formułowane zarzuty jej niekonstytucyjności wynikające z faktu obniżenia dochodów Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego. Komentator podniósł, że to właśnie organy reprezentujące właścicieli nieruchomości gruntowych przez wieloletnie zaniedbania doprowadziły do tego, że wartości nieruchomości, na podstawie których zostały ustalone opłaty roczne z tytułu użytkowania wieczystego, znacznie odbiegają od obowiązujących cen na lokalnym rynku nieruchomości. Zwrócił uwagę, że gdyby aktualizacja opłat rocznych z tytułu użytkowania wieczystego była dokonywana względnie na bieżąco, to art. 77 ust. 2a nie miałby zastosowania w niemal żadnym przypadku. W przekonaniu autora bezpośrednią konsekwencją tych zaniedbań powinna być utrata pewnej części dochodu z tytułu opłaty rocznej.

Do omawianej uchwały głosem krytyczną napisał G. Węgrzyn (Lex nr 184503).

E.S.

*

Właściciel nieruchomości nie może potrącić wierzytelności przysługującej dłużnikowi osobistemu przeciwko wierzycielowi hipotecznemu z wierzytelnością zabezpieczoną hipoteką (art. 73 usta-

wy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 707 ze zm.).

(wyrok z dnia 23 maja 2013 r., IV CSK 655/12, *I. Koper*, *G. Misiurek*, *K. Pietrzykowski*, *OSNC 2014*, nr 2, poz. 18; *BSN 2013*, nr 9, s. 10; *Rej. 2013*, nr 10, s. 156; *NPN 2013*, nr 3, s. 127; *Rej. 2014*, nr 1, s. 173)

Glosa

Łukasza Przyborowskiego, *Monitor Prawa Bankowego 2014*, nr 4, s. 54

Glosator podkreślił, że wyrok Sądu Najwyższego stanowi istotny dla praktyki prawa zabezpieczeń wierzytelności głos w odniesieniu do problemu zakresu zarzutów (w rozumieniu art. 73 u.k.w.h.) przysługujących właścicielowi nieruchomości obciążonej niebędącym dłużnikiem osobistym. Wskazał, że jest to pierwsze publicznie dostępne orzeczenie Sądu Najwyższego dotyczące kontrowersyjnej w literaturze prawniczej problematyki dokonania przez właściciela nieruchomości obciążonej hipoteką potrącenia wierzytelności przysługującej dłużnikowi osobistemu wobec wierzyciela hipotecznego z wierzytelnością hipoteczną.

Po obszernym omówieniu argumentacji przedstawionej w uzasadnieniu, glosator wskazał, że układ interesów, który istnieje na tle art. 73 u.k.w.h., oraz wzgląd na jego ochronny charakter skłania do przyjęcia, iż możliwość dokonania potrącenia przez właściciela wierzytelności należącej do dłużnika osobistego z dochodzoną przez wierzyciela hipotecznego wierzytelnością mieści się w zakresie pojęcia „zarzutu”, który może zostać podniesiony przez właściciela obciążonej nieruchomości. Wniosek taki ma również wsparcie w systematyce przepisów dotyczących zabezpieczeń wierzytelności, w tym w kontekście art. 883 § 1 k.c., z którego wynika, że dokonanie potrącenia jest przypadkiem podniesienia zarzutu przez zabezpieczyciela. W jego opinii, zaprzeczenie takiej możliwości nie tylko byłoby sprzeczne z zasadą słuszności, ale budziłoby także wątpliwości w aspekcie społecznej i gospodarczej efektywności jako premiowanie nielojalnego zaniechania dłużnika osobistego.

Komentowany wyrok omówił także M. Bączyk w „Przeglądzie orzecznictwa” (Monitor Prawa Bankowego 2014, nr 2, s. 49).

O.M.P.

*

Powołanie członków rady nadzorczej w spółce akcyjnej powstałej w wyniku skomercjalizowania przedsiębiorstwa państwowego następuje w drodze powołania uchwałą walnego zgromadzenia (art. 385 § 1 k.s.h.), także członków tej rady wybranych przez pracowników (art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 216).

(wyrok z dnia 28 maja 2013 r., V CSK 311/12, K. Strzelczyk, A. Kozłowska, B. Ustjanicz, OSP 2014, nr 4, poz. 43)

Glosa

Marka Jasiakiewicza, Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 4, poz. 43

Glosa ma charakter aprobujący.

Komentator podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, że użycie przez ustawodawcę w art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji sformułowania „związanie” walnego zgromadzenia dokonany przez pracowników wyborem dotyczącym określonych, wskazanych imiennie osób, oznacza obowiązek podjęcia przez ten organ spółki uchwały o ich powołaniu, na podstawie rekomendacji pracowników, których wyrazem jest dokonanie wyboru kandydata do rady. Zgodził się również z poglądem, że uchwała negatywna (odmawiająca powołania kandydata wybranego przez pracowników) może być przedmiotem zaskarżenia. Stwierdził jednak, odmiennie niż Sąd Najwyższy, że środkami ochrony przewidzianymi w art. 422 § 1 i art. 425 § 1 k.s.h. nie może posłużyć się skutecznie kandydat do rady nadzorczej wybrany przez pracowników. W ocenie autora, stosowne powództwo mogą wytoczyć osoby wskazane w art. 422 § 2 k.s.h., w tym zarząd spółki lub jego członkowie.

W konkluzji glosator zauważył, że przepisy powołanej ustawy oraz kodeksu spółek handlowych nie zawierają skutecznego mechanizmu służącego „realnemu wyegzekwowaniu” obowiązku walnego zgromadzenia do powołania stosowną uchwałą pracowniczego kandydata do rady nadzorczej.

Glosowany wyrok został omówiony przez P. Popardowskiego w „Przeglądzie orzecznictwa” (Glosa 2014, nr 1, s. 13).

M.P.

*

W razie wadliwego wpisu w księdze wieczystej Skarbu Państwa jako właściciela nieruchomości (art. 5 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, jedn. tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 ze zm.) rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych nie chroni nabywcy użytkownika wieczystego na podstawie art. 182 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65, poz. 385 ze zm.).

(wyrok z dnia 25 lipca 2013 r., II CSK 451/12, A. Górski, M. Szulc, D. Zawistowski, OSNC 2014, nr 4, poz. 46; OSP 2014, nr 4, poz. 45; BSN 2013, nr 10, s. 13; NPN 2013, nr 3, s. 129)

Glosa

Edwarda Gniewka, Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 4, poz. 45

Glosa ma charakter częściowo aprobujący.

Aprobując rozstrzygnięcie, autor podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, że rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych nie chroni nabywcy użytkownika wieczystego na podstawie art. 182 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym. Przypomniał, że konieczną przesłanką funkcjonowania rękojmi wiary publicznej ksiąg wieczystych jest czynność prawna nabycia własności lub innego prawa rzeczowego. Dodał, że rękojmia nie może znaleźć zastosowania do ochrony nabycia własności oraz dalszych praw rzeczowych w trybie innych zdarzeń prawnych.

W dalszej części opracowania komentator zaproponował tezę, że rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych chroni nabywcę użytkownika

nia wieczystego także w razie wadliwego wpisu w księdze wieczystej Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego jako właściciela nieruchomości.

M.P.

prawo cywilne procesowe

1. Obowiązkowe zastępstwo powoda przez adwokata lub radcę prawnego, przewidziane w art. 4 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. z 2010 r. Nr 7, poz. 44), dotyczy także powiatowego (miejskiego) rzecznika konsumentów, będącego reprezentantem grupy.

2. Pozew w postępowaniu grupowym, wniesiony bez zachowania obowiązkowego zastępstwa powoda przez adwokata lub radcę prawnego przewidzianego w art. 4 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. z 2010 r. Nr 7, poz. 44), podlega zwrotowi bez wzywania do usunięcia braków.

(uchwała z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 28/11, J. Gudowski, T. Bielska-Sobkowicz, K. Strzelczyk, OSNC 2012, nr 1, poz. 9; BSN 2011, nr 7–8, s. 9; Rej. 2011, nr 9, s. 144)

Glosa

Małgorzaty Sieradzkiej, Monitor Prawniczy 2014, nr 7, s. 377

Glosa jest aprobująca.

W ocenie glosatorki, komentowana uchwała Sądu Najwyższego potwierdza prezentowane w doktrynie stanowisko, że obowiązkowe zastępstwo powoda przez adwokata lub radcę prawnego, przewidziane w art. 4 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. z 2010 r. Nr 7, poz. 44), dotyczy również rzecznika konsumentów. Ustawodawca wprowadził w postępowaniu grupowym po stronie powodowej obowiązkowe zastępstwo przez adwokata lub radcę prawnego bez względu na podmiot, który jest

powodem. Jedyną okolicznością wyłączenia tego przymusu dotyczy sytuacji, w której powód jest adwokatem lub radcą prawnym, jeśli zatem rzecznik konsumentów jest radcą prawnym, to ma zdolność postulacyjną, tj. prawo do samodzielnego reprezentowania grupy w postępowaniu grupowym.

Uzasadnienie objęcia przymusem adwokacko-radcowskim powoda w postępowaniu grupowym, będącego rzecznikiem konsumentów, znajduje podstawy w potrzebie zapewnienia efektywności postępowania grupowego. Reprezentant grupy jest zobligowany do udzielenia pełnomocnictwa – zawarcia umowy z adwokatem lub radcą prawnym i dołączenia jej do pozwu w postępowaniu grupowym.

Zdaniem autorki, Sąd Najwyższy trafnie wskazał również, że pomimo iż ustawodawca nie wprowadził do art. 24 ust. 1 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym zwrotu o odpowiednim stosowaniu przepisów kodeksu postępowania cywilnego, to nie oznacza to, że art. 130 § 5 k.p.c. nie ma zastosowania w razie wniesienia pozwu grupowego bez zachowania obowiązkowego zastępstwa powoda przez adwokata lub radcę prawnego. W tej sytuacji pozew grupowy podlega zwrotowi bez wzywania do usunięcia braków.

Głosowana uchwała została omówiona przez P. Grzegorzcyka w opracowaniu „O przymusie adwokacko-radcowskim w postępowaniu grupowym i konsekwencjach jego niezachowania” (Monitor Prawniczy 2012, nr 11, s. 605).

R.N.

*

Autonomiczne rozumienie użytych w art. 5 pkt 3 rozporządzenia Rady UE nr 44/2001 pojęć „czyn niedozwolony”, „czyn podobny do czynu niedozwolonego”, „roszczenia wynikające z takich czynów” uzasadnia objęcie zakresem tej regulacji odpowiedzialności członków zarządu spółki z o.o. wobec niezaspokojonych wierzycieli tej spółki i wynikających z niej roszczeń, które znajdują podstawę w art. 299 k.s.h.

(wyrok z dnia 7 października 2011 r., II CSK 51/11, M. Kocon, M. Romańska, A. Piotrowska, OSNC-ZD 2012, nr D, poz. 82)

Glosa

Katarzyny Sznajder-Peroń, Polski Proces Cywilny 2013, nr 2, s. 279

Autorka zgodziła się z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy, zaliczającym roszczenie oparte na art. 299 k.s.h. do zasięgu jurysdykcji szczególnej przewidzianej w art. 5 pkt 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych. Zauważyła jednak, że analiza przesłanek zaistnienia jurysdykcji krajowej sądu w sprawie została w uzasadnieniu przedstawiona w sposób lakoniczny. W motywach wyroku odniesiono się do poglądów o prawnej naturze art. 299 k.s.h., wypowiedzianych w nauce i w orzecznictwie, przy czym były to – według glosatorki – zapatrywania przedstawione na tle innych zagadnień niż kwestie jurysdykcyjne. Zdaniem autorki, nie zamieszczono w uzasadnieniu wyroku szerszych rozważań dotyczących cech odpowiedzialności członków zarządu spółki, które według autonomicznej wykładni art. 5 pkt 3 powołanego rozporządzenia przesadzają jurysdykcyjną kwalifikację roszczenia.

Komentatorka zwróciła uwagę, że Sąd Najwyższy, rozpatrując kwestię jurysdykcji krajowej w sprawach dotyczących odpowiedzialności członków zarządu za zobowiązania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (art. 299 k.s.h.) wyłącznie w kontekście rozporządzenia, w tym regulacji dotyczącej jurysdykcji dla spraw deliktowych, *implicite* przyjął, że sprawy takie należą do zakresu zastosowania rozporządzenia i nie są z niego wyłączone jako sprawy z zakresu „upadłości, układow i innych podobnych postępowań” na podstawie art. 1 ust. 2 lit. b rozporządzenia, a tym samym nie należą do zakresu zastosowania rozporządzenia Rady (WE) z 29 maja 2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego. Stanowisko to odpowiada dotychczasowym poglądom polskiej doktryny w tym względzie.

M.M.

W razie nieuwzględnienia wniosku o przyznanie kosztów procesu w całości, zbędne jest orzeczenie o oddaleniu tego wniosku w pozostałej części.

(uchwała z dnia 30 listopada 2011 r., III CZP 69/11, J. Gudowski, K. Tyczka-Rote, R. Dzięczek, OSNC 2012, nr 4, poz. 48; OSP 2013, nr 4, poz. 45; BSN 2011, nr 11, s. 9; MoP 2012 nr 1, str. 2)

Glosa

Małgorzaty Hrehorowicz i Macieja Nawrockiego, Polski Proces Cywilny 2013, nr 1, s. 106

Myśl przewodnią głosowanej uchwały można – zdaniem autorów glosy – streścić w zdaniu, że racje prawnodogmatyczne przemawiają za konsekwentnym przyjęciem zasady, iż nie przysługuje środek zaskarżenia od orzeczenia niewyartykułowanego wprost przez sąd, jednak ze względu na prostotę orzekania o kosztach i utrwaloną praktykę należy uznać dopuszczalność zaskarżenia w wyniku konkludentnego przyjęcia istnienia orzeczenia częściowo oddalającego wniosek. Zaaprobowali jasne i trafne – według nich – stwierdzenie Sądu Najwyższego, że racje prawnodogmatyczne przemawiają przeciwko funkcjonującej praktyce i pogładowi wystawionemu w sentencji uchwały.

Uznali jednak za chybiony argument o prostocie orzekania. Ich zdaniem, uporządkowane orzeczenie o kosztach – w tym wyraźne, a nie milczące oddalenie wniosków ponad kwoty zasądzane – nie jest bardziej skomplikowane niż funkcjonująca praktyka, a ponadto pozwala uniknąć istotnych wątpliwości na etapie zaskarżania orzeczeń.

Komentatorzy nie zgodzili się również ze stwierdzeniem Sądu Najwyższego, że *in casu* brak podstaw do odstąpienia od utrwalonej praktyki. Powołali się na uchwałę z dnia 13 marca 2002 r., III CZP 12/02 (OSNC 2003, nr 2, poz. 17), w której Sąd Najwyższy dokonał przełomu w równie wieloletniej praktyce podpisywania przez skład orzekający postanowień wraz z uzasadnieniem. Zdaniem glosatorów, uzasadnienie głosowanej uchwały kładzie nacisk wyłącznie na aspekt praktyczny, pomija natomiast aspekty teoretyczno-prawne.

Głosę do omawianej uchwały napisał również T. Szancito (Orzecznictwo Sądów Polskich 2013, nr 4, poz. 45). Omówił ją także T. Zembru-

ski w opracowaniu „Orzekanie w przedmiocie zwrotu kosztów procesu w razie częściowego nieuwzględnienia żądania” (Monitor Prawniczy 2012, nr 7 s. 379).

M.M.

*

Podstawą skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia mogą być zarzuty dotyczące naruszenia przepisów normujących postępowanie dowodowe, których stosowanie wywiera wpływ na ustalenie faktów, z wyjątkiem tych, które odnoszą się do oceny dowodów. Chodzi przy tym o uchybienia procesowe, które spowodowały niezgodność orzeczenia z prawem.

(wyrok z dnia 25 stycznia 2012 r., V CNP 14/11, L. Walentyłowicz, B. Myszką, D. Zawistowski, OSNC-ZD 2013, nr 2, poz. 35)

Glosa

Krzysztofa Knoppka, Polski Proces Cywilny 2014, nr 1, s. 117

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor wyraził nadzieję, że glosowany wyrok zakończy okres niestabilnej – jego zdaniem – linii orzeczniczej Sądu Najwyższego w zakresie jednej z negatywnych przesłanek dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, a także skargi kasacyjnej (art. 424⁴ oraz 398³ § 3 k.p.c.).

Komentator w zasadzie zgodził się z poglądem wyrażonym w licznych orzeczeniach Sądu Najwyższego, które w dosłowny i bezwyjątkowy sposób wskazywały na niedopuszczalność wnoszenia skarg kasacyjnych zarzucających naruszenie przepisów postępowania dowodowego. Sprzeciw autora wzbudziły natomiast orzeczenia, które – jego zdaniem – w nieprawidłowym kierunku rozwijały treść obu ww. przepisów. Za błędny uznał pogląd wyrażony m.in. w postanowieniu Sądu Najwyższego z 24 marca 2009 r., III CSK 331/08 (niepubl.), uznający za niedopuszczalne podnoszenie zarzutów dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów, „choćby naruszenie odnośnych przepisów mogło

mieć istotny wpływ na wynik sprawy”. Według glosatora, Sąd Najwyższy dokonał w istocie podziału przepisów postępowania cywilnego na takie, których naruszenie uzasadnia wniesienie skargi kasacyjnej, oraz takie, których naruszenie – nawet przy istotnym jego wpływie na wynik sprawy – nie może stanowić podstawy skargi kasacyjnej.

Wobec tego konieczne było – zdaniem autora – wydanie orzeczenia stwierdzającego wprost, że podstawą skargi do Sądu Najwyższego mogą być zarzuty dotyczące naruszenia przepisów normujących postępowanie dowodowe, także tych, których stosowanie wywiera wpływ na ustalenie faktów.

Na zakończenie komentator omówił często występujące w praktyce sądowej poważne naruszenia przepisów postępowania (m. in. błędne przesłuchanie świadka jako strony i odwrotnie, czy też nieprawidłowe przyznanie prawa odmowy zeznań członkom rodziny jedyne go współnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w procesie tejże spółki).

M.M.

*

Jeżeli w postępowaniu przed zagranicznym sądem polubownym uczestnik nie zakwestionował jego właściwości i podjął obronę merytoryczną, nie może w postępowaniu o uznanie i stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego skutecznie powołać się na nieistnienie lub nieważność zapisu.

(postanowienie z dnia 13 września 2012 r., V CSK 323/11, L. Walentynowicz, W. Katner, W. Pawlak, OSNC 2013, nr 4, poz. 52; BSN 2012, nr 11, s. 13; MoP 2013, nr 10, s. 541; Rej. 2013, nr 5, s. 170)

Glosa

Andrzeja W. Wiśniewskiego, Polski Proces Cywilny 2013, nr 4, s. 571

Autor stwierdził, że glosowane postanowienie ma istotne znaczenie dla rozwoju praktyki arbitrażu w środowisku polskich przedsiębiorców i dla ewolucji polskiego prawa arbitrażowego, a zwłaszcza w kierunku jego interpretacji w kwestiach, w których przepisy pozostawiają wciąż pewne niejasności i luki. Uznał, że jest ono przejawem przyjęcia przez

orzecznictwo Sądu Najwyższego opartej na szacunku dla autonomii uczestników obrotu prywatnoprawnego tendencji, którą można określić międzynarodowym terminem *arbitration friendly*, a która – według autora – nadal jest rzadko uwzględniana przez sądy niższych instancji.

Glosator wskazał, że polski ustawodawca wprowadził pewne zamieszanie, wyraźnie ustanawiając w art. 1206 § 1 pkt 3 k.p.c. prekluzję zarzutu, ale tylko dla wypadków przekroczenia granic skutecznej umowy o arbitraż, co dało odskocznnię do argumentacji *a contrario* w wypadku jej całkowitego braku lub nieważności (bezskuteczności). Według komentatora, Sąd Najwyższy trafnie zwrócił uwagę, że zachowanie pozwanego przemilczającego podstawy braku właściwości arbitrażu po to, aby ewentualnie zaatakować niekorzystny wyrok, naruszałoby zasady dobrej wiary. Jednakże nawet nie odwołując się do art. 5 k.c., można wskazać ważne celowościowe i systemowe przesłanki uzasadniające przyjęcie prekluzji niezgłoszonego przy wdaniu się w spór zarzutu braku umowy o arbitraż.

Komentatora nie przekonał kontrargument merytoryczny oparty na większym ciężarze gatunkowym wady polegającej na braku umowy o arbitraż niż na przekroczeniu jej granic, ponieważ – co również zaznaczył Sąd Najwyższy – w obu wypadkach decyzja procesowa strony pozwanej sprowadza analogiczne skutki mieszczące się w zakresie jej autonomii. Według autora, arbitraż nie może być „postępowaniem na próbę”, natomiast w wyjątkowych wypadkach, gdyby wciągnięcie porwanego w spór arbitrażowy opierało się np. na świadomym podstępny wykorzystaniu jego braku orientacji w regulacji prawnej arbitrażu, to on mógłby powołać się na nadużycie prawa ze strony powoda podnoszącego prekluzję zarzutu.

Glosowane postanowienie zostało omówione także przez R. Morka (Biuletyn Arbitrażowy 2013, nr 20, s. 93).

M.M.

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2014, NR 6

Oświadczenie o potrąceniu złożone przed dniem ogłoszenia upadłości, obejmującej likwidację majątku upadłego, przez jego dłużnika, który nabył wierzytelność w drodze przelewu w okresie roku przed dniem ogłoszenia upadłości wiedząc o istnieniu podstawy do ogłoszenia upadłości, nie powoduje umorzenia wierzytelności.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 4 września 2013 r., III CZP 26/13, T. Wiśniewski, D. Dończyk, M. Kocon, A. Kozłowska, B. Mysza, K. Strzelczyk, K. Zawada, OSNC 2014, nr 6, poz. 55)

*

Nie jest nieważny weksel własny wystawiony przez osobę prawną oznaczoną z pominięciem określenia jej formy prawnej, ale z podaniem numeru w Krajowym Rejestrze Sądowym, a także weksel własny wskazujący przedmiot działalności gospodarczej wystawcy, niebędący częścią jego firmy.

(uchwała z dnia 10 października 2013 r., III CZP 54/13, J. Gudowski, I. Gromska-Szuster, Z. Kwaśniewski, OSNC 2014, nr 6, poz. 56)

W razie wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym opłata sądowa od pozwu nie podlega uzupełnieniu.

(uchwała z dnia 10 października 2013 r., III CZP 56/13, J. Gudowski, I. Gromska-Szuster, Z. Kwaśniewski, OSNC 2014, nr 6, poz. 57)

*

Na postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie orzeczenia o kosztach postępowania zażaleniowego zażalenie nie przysługuje.

(uchwała z dnia 10 października 2013 r., III CZP 61/13, J. Gudowski, I. Gromska-Szuster, Z. Kwaśniewski, OSNC 2014, nr 6, poz. 58)

*

Postanowienie wydane w wyniku rozpoznania skargi na orzeczenie referendarza sądowego nie podlega rozpoznaniu na podstawie art. 380 w związku z art. 397 § 2 k.p.c.

(uchwała z dnia 10 października 2013 r., III CZP 62/13, J. Gudowski, I. Gromska-Szuster, Z. Kwaśniewski, OSNC 2014, nr 6, poz. 59)

*

Wystąpienie przez wspólnotę mieszkaniową z pozwem przeciwko członkowi tej wspólnoty o zapłatę sumy pieniężnej z tytułu obciążających takiego członka kosztów na rzecz wspólnoty, stanowi czynność zwykłego zarządu w rozumieniu art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (jedn. tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 ze zm.).

(uchwała z dnia 18 października 2013 r., III CZP 42/13, G. Misiurek, M. Romańska, B. Ustjanicz, OSNC 2014, nr 6, poz. 60)

Komornik pobiera opłatę przewidzianą w art. 53a ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376 ze zm.) od wierzyciela.

(uchwała z dnia 18 października 2013 r., III CZP 57/13, G. Misiurek, M. Romańska, B. Ustjanicz, OSNC 2014, nr 6, poz. 61)

*

Dopuszczalność zgłoszenia w pozwie żądania ewentualnego obok żądania zasadniczego nie podlega kontroli w ramach badania skuteczności wniesienia pozwu (art. 130 k.p.c.).

(uchwała z dnia 18 października 2013 r., III CZP 58/13, G. Misiurek, M. Romańska, B. Ustjanicz, OSNC 2014, nr 6, poz. 62)

*

Niedopuszczalne jest założenie księgi wieczystej dla nieruchomości stanowiącej współwłasność, z równoczesnym wpisaniem w dziale II tej księgi tylko jednego z kilku współwłaścicieli nieruchomości i wymieniem przysługującego mu udziału.

(postanowienie z dnia 26 września 2013 r., II CSK 26/13, B. Myszka, M. Szulc, K. Zawada, OSNC 2014, nr 6, poz. 63)

*

Artykuł 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (jedn. tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 ze zm.) stanowi podstawę wpisu do księgi wieczystej zmiany wielkości udziałów właścicieli lokali w nieruchomości wspólnej, jeżeli zostały one określone w umowie z naruszeniem tego przepisu i w taki sposób ujawnione w księdze wieczystej.

(postanowienie z dnia 26 września 2013 r., II CSK 46/13, B. Myszka, M. Szulc, K. Zawada, OSNC 2014, nr 6, poz. 64)

W postępowaniu wszczętym powództwem przewidzianym w art. 127 ust. 3 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1112) sąd – na podstawie art. 58 § 1 k.c. – ocenia ważność czynności dłużnika i wierzyciela, w wyniku której dług stał się wymagalny; jeżeli czynność ta była nieważna, spłacony dług nie był długiem wymagalnym.

(wyrok z dnia 27 września 2013 r., I CSK 690/12, M. Romańska, I. Gromska-Szuster, D. Zawistowski, OSNC 2014, nr 6, poz. 65)

*

W sprawie o udzielenie informacji oraz udostępnienie dokumentów niezbędnych do określenia wysokości dochodzonych wynagrodzeń i opłat (art. 105 ust. 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, jedn. tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631) dopuszczalne jest wydanie wyroku częściowego, jeżeli powód dochodzi jednocześnie zasądzenia wynagrodzenia.

(wyrok z dnia 27 września 2013 r., I CSK 696/12, M. Romańska, I. Gromska-Szuster, D. Zawistowski, OSNC 2014, nr 6, poz. 66)

*

Rozszerzając na podstawie art. 473 § 1 k.c. odpowiedzialność dłużnika z tytułu kary umownej (art. 483 § 1 k.c.), strony muszą w umowie wyraźnie określić, za jakie inne – niż wynikające z ustawy – okoliczności dłużnik ma ponosić odpowiedzialność. Nie mogą to być okoliczności obciążające wierzyciela (art. 353¹ k.c.).

(wyrok z dnia 27 września 2013 r., I CSK 748/12, M. Romańska, I. Gromska-Szuster, D. Zawistowski, OSNC 2014, nr 6, poz. 67)

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC-ZD 2014, NR B

Rękojmia wiary publicznej ksiąg wieczystych (art. 5 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 707 ze zm.) chroni nabywcę prawa użytkowania wieczystego także w razie wadliwego wpisu w księdze wieczystej Skarbu Państwa jako właściciela nieruchomości.

(wyrok z dnia 18 kwietnia 2013 r., II CSK 514/12, I. Koper, K. Pietrzykowski, A. Piotrowska, OSNC-ZD 2014, nr B, poz. 21)

*

Jedną z okoliczności przemawiających za zasądzeniem zadośćuczynienia pieniężnego przewidzianego w art. 448 k.c. jest stwierdzenie, że nie istnieje możliwość naprawienia doznanej przez poszkodowanego krzywdy w drodze zastosowania środków niepieniężnych przewidzianych w art. 24 § 1 zdanie pierwsze k.c.

(wyrok z dnia 18 kwietnia 2013 r., III CSK 232/12, M. Kocon, I. Gromska-Szuster, A. Kozłowska, OSNC-ZD 2014, nr B, poz. 22)

W sprawach o złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego art. 514 § 1 k.p.c. ma zastosowanie także do postępowania apelacyjnego.

(postanowienie z dnia 18 kwietnia 2013 r., III CZP 10/13, M. Kocou, I. Gromska-Szuster, A. Kozłowska, OSNC-ZD 2014, nr B, poz. 23)

*

Pojęcie „przyczynienia się do powstania majątku” w rozumieniu art. 43 § 2 k.r.o. obejmuje także powiększenie majątku przez jednego z małżonków w wyniku zdarzenia losowego, które nie nastąpiłoby bez podjęcia przez niego określonego działania.

(postanowienie z dnia 24 kwietnia 2013 r., IV CSK 553/12, M. Wysocka, A. Kozłowska, M. Szulc, OSNC-ZD 2014, nr B, poz. 24)

*

1. Umowa przedwstępna sprzedaży nieruchomości wspólnej zawarta bez wymaganej zgody współwłaścicieli jest skuteczna wobec tych współwłaścicieli, którzy ją zawarli. Współwłaściciele, którzy nie wyrazili zgody, mogą sprzeciwić się jej wykonaniu; współwłaściciel będący stroną takiej umowy odpowiada wówczas za szkodę wynikłą z niewykonania zobowiązania.

2. Jawność ksiąg wieczystych oraz dostępność ich treści w systemie informatycznym (art. 2 i 36¹ ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 707 ze zm.) nie oznacza, że stan prawny wynikający z wpisu do księgi wieczystej jest faktem powszechnie znanym w rozumieniu art. 228 § 1 k.p.c.

(wyrok z dnia 24 kwietnia 2013 r., IV CSK 596/12, M. Wysocka, A. Kozłowska, M. Szulc, OSNC-ZD 2014, nr B, poz. 25)

Uchylenie się od skutków oświadczenia woli z powodu błędu co do treści umowy sprzedaży nieruchomości (art. 84 i 88 k.c.) wywołuje skutki obligacyjne i rzeczowe w zakresie przeniesienia prawa własności.

(wyrok z dnia 24 kwietnia 2013 r., IV CSK 600/12, M. Wysocka, A. Kozłowska, M. Szulc, OSNC-ZD 2014, nr B, poz. 26)

*

1. Inwestor, niezależnie od realizacji uprawnień z tytułu rękojmi za wady obiektu budowlanego, może na zasadach ogólnych (art. 471 i nast. k.c.) dochodzić od wykonawcy odszkodowania z powodu nienależytego wykonania zobowiązania. Roszczenia o naprawienie szkody wynikłej z niewykonania zobowiązania lub nienależytego wykonania zobowiązania przedawniają się co do zasady tak jak roszczenia wierzyciela wobec dłużnika o wykonanie zobowiązania.

2. Do uznania roszczenia ze skutkiem w postaci przerwania biegu przedawnienia może dojść przez każde zachowanie się zobowiązanego, które – nawet jeżeli nie wyraża zamiaru wywołania tego skutku – dowodzi świadomości zobowiązanego istnienia roszczenia i uzasadnia przekonanie uprawnionego, że zobowiązany uczyni zadość roszczeniu.

(wyrok z dnia 9 maja 2013 r., II CSK 602/12, B. Myszka, M. Kocon, K. Zawada, OSNC-ZD 2014, nr B, poz. 27)

*

Przewidziane w art. 124 § 2 i § 4 k.p.c. terminy do wniesienia zażalenia nie mają zastosowania do strony, której w postępowaniu przed Sądem Najwyższym nie obowiązuje zastępstwo przez adwokatów lub radców prawnych (art. 87¹ § 2 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 16 maja 2013 r., V CZ 151/12, K. Strzelczyk, A. Kozłowska, B. Ustjanicz, OSNC-ZD 2014, nr B, poz. 28)

W sprawie o stwierdzenie nabycia spadku i przedmiotu zapisu windykacyjnego uczestnik może mieć interes prawny w zaskarżeniu orzeczenia co do istoty sprawy także w razie uwzględnienia żądania w całości.

(postanowienie z dnia 14 czerwca 2013 r., V CZ 115/12, T. Bielska-Sobkowicz, J. Górowski, D. Zawistowski, OSNC-ZD 2014, nr B, poz. 29)

*

Nie jest wyłączony zbieg roszczenia wynikającego z art. 388 k.c. z roszczeniem przewidzianym w art. 415 k.c.

(wyrok z dnia 26 czerwca 2013 r., II CSK 582/12, H. Pietrzkowski, M. Szulc, K. Tyczka-Rote, OSNC-ZD 2014, nr B, poz. 30)

*

Artykuł 173 k.h. jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 58 k.c. co do dopuszczalności uznania umowy spółki za nieważną w takim zakresie, w jakim czynność ta tworzy byt osoby prawnej.

(wyrok z dnia 27 czerwca 2013 r., III CSK 294/12, A. Owczarek, K. Pietrzykowski, A. Piotrowska, OSNC-ZD 2014, nr B, poz. 31)

*

Jeżeli złożony do akt sprawy dokument został sporządzony w języku obcym, a jego treść ma istotne znaczenie dla dalszego toku postępowania, należy zażądać jego tłumaczenia przez tłumacza przysięgłego (art. 256 k.p.c.); znajomość języka obcego przez strony lub członków składu orzekającego nie ma w tym wypadku żadnego znaczenia.

(postanowienie z dnia 24 lipca 2013 r., III CZ 34/13, J. Gudowski, J. Górowski, K. Tyczka-Rote, OSNC-ZD 2014, nr B, poz. 32)

Uprawnienie do zamiany akcji w procesie konsolidacyjnym spółek sektora elektroenergetycznego oraz odpowiadający temu uprawnieniu obowiązek Skarbu Państwa wniesienia akcji spółek z tego sektora nie narusza praw akcjonariuszy i wygasa w terminie określonym w art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o zasadach nabywania od Skarbu Państwa akcji w procesie konsolidacji spółek sektora elektroenergetycznego (Dz.U. Nr 191, poz. 1367 ze zm.).

(wyrok z dnia 11 października 2013 r., I CSK 27/13, K. Tyczka-Rote, D. Dończyk, J. Frąckowiak, OSNC-ZD 2014, nr B, poz. 33)

*

Zaprzestanie zarządzania przez spółdzielnię mieszkaniową domem jednorodzinny w następstwie przeniesienia jego własności na rzecz członka nie może stanowić statutowej przyczyny wykreślenia tego członka ze spółdzielni.

(wyrok z dnia 24 października 2013 r., IV CSK 39/13, K. Pietrzykowski, I. Koper, M. Szulc, OSNC-ZD 2014, nr B, poz. 34)

*

Pojęcie „zstępni” zawarte w art. 934 § 2 k.c. obejmuje zarówno dzieci dziadków, jak i ich dalszych zstępnych, jeżeli dziecko nie dożyło otwarcia spadku.

(postanowienie z dnia 24 października 2013 r., IV CSK 69/13, K. Pietrzykowski, I. Koper, M. Szulc, OSNC-ZD 2014, nr B, poz. 35)

*

Okoliczność, że w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji Skarb Państwa nie był reprezentowany przez właściwą jednostkę organizacyjną nie oznacza nierozpoznania istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c., może natomiast stanowić przyczynę nieważności postępowania ze względu na pozbawienie strony

(Skarbu Państwa) możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 30 października 2013 r., II CZ 58/13, H. Pietrzowski, A. Kozłowska, D. Zawistowski, OSNC-ZD 2014, nr B, poz. 36)

*

Dokumentami, o których mowa w art. 46 ust. 4a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 907 ze zm.), są wyłącznie dokumenty niezbędne do przeprowadzenia postępowania przetargowego.

(wyrok z dnia 7 listopada 2013 r., V CSK 531/12, Z. Kwaśniewski, J. Górowski, B. Ustjanicz, OSNC-ZD 2014, nr B, poz. 37)

*

Obowiązek wniesienia zastrzeżenia na podstawie art. 162 k.p.c. dotyczy tylko strony, której wniosek dowodowy został oddalony.

(wyrok z dnia 7 listopada 2013 r., V CSK 579/12, Z. Kwaśniewski, J. Górowski, B. Ustjanicz, OSNC-ZD 2014, nr B, poz. 38)

*

Interesu prawnego organizacji pozarządowej w żądaniu ustalenia nieważności umowy zawartej przez osoby trzecie (art. 189 k.p.c.) nie uzasadnia tylko sam związek przedmiotu działania tej organizacji z przedmiotem umowy.

(wyrok z dnia 22 listopada 2013 r., II CSK 114/13, K. Strzelczyk, M. Bączyk, K. Tyczka-Rote, OSNC-ZD 2014, nr B, poz. 39)

*

Termin przedawnienia roszczenia o zapłatę odszkodowania z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania

(art. 471 k.c.) rozpoczyna bieg od dnia wystąpienia szkody pozostającej w związku przyczynowym z tym zdarzeniem (art. 120 § 1 k.c.).

(uchwała z dnia 22 listopada 2013 r., III CZP 72/13, B. Ustjanicz, D. Dończyk, M. Romańska, OSNC-ZD 2014, nr B, poz. 40)

*

Umowa przekazania gospodarstwa rolnego następcy zawarta na podstawie art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz.U. Nr 32, poz. 140 ze zm.) przez rolnika niespełniającego warunków do uzyskania emerytury lub renty inwalidzkiej jest nieważna (art. 58 § 1 k.c.).

(wyrok z dnia 27 listopada 2013 r., V CSK 549/12, A. Kozłowska, I. Gromska-Szuster, W. Katner OSNC-ZD 2014, nr B, poz. 41)

INFORMACJE

W dniu 15 kwietnia odbyła się uroczystość wręczenia „Złotych Paragrafów”, nagród przyznawanych od 20 lat przez „Dziennik Gazeta Prawna” mistrzom sztuki prawniczej. W tym roku „Złoty Paragraf” został przyznany m.in. pełnemu składowi Sądu Najwyższego „za uchwałę z 28 stycznia 2014 r., w której rozstrzygnięto, że minister sprawiedliwości nie może wyręczać się zastępcami przy podpisywaniu decyzji o przeniesieniu sędziego. Pełny skład Sądu Najwyższego, wskazując, że uchwała wywołuje skutki *pro futuro*, uratował setki tysięcy orzeczeń, które były wydawane przez wadliwie przeniesionych sędziów.”

Sprawozdawcami nagrodzonej uchwały byli sędziowie Sądu Najwyższego Jacek Gudowski, także autor uzasadnienia (Izba Cywilna), Józef Iwulski (Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych) oraz Stanisław Zabłocki (Izba Karna).

Odbierając nagrodę, prof. dr hab. Lech Paprzycki, p.o. Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, przewodniczący pełnemu składowi, powiedział, że „to wyróżnienie jest też trochę smutne, bo pełnemu składowi miał przewodniczyć Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego Stanisław Dąbrowski, zmarły dnia 9 stycznia br.”.

W liście do laureatów Prezydent Bronisław Komorowski podkreślił rolę, jaką prawnicy odgrywają w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego. Wskazał, że to, co udało się zbudować przez 25 lat polskiej wolności, nie byłoby możliwe, gdyby nie takie osoby jak laureaci nagród.

Przypomnijmy, że bezpośrednim jurysdykcyjnym powodem podjęcia nagrodzonej uchwały była uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Naj-

wyższego wydana w Izbie Cywilnej w dniu 17 lipca 2013 r., III CZP 46/13; uchwała pełnego składu Sądu Najwyższego potwierdziła tę uchwałę i podstawowe argumenty przytoczone na jej uzasadnienie.

Serdecznie gratulujemy laureatom – sędziom pełnego składu Sądu Najwyższego – także tym, którzy zgłosili do uchwały zdania odrębne.

W poprzednich latach nagrodę „Złotego Paragrafu” otrzymali sędziowie Izby Cywilnej Sądu Najwyższego: w 2011 r. sędzia Gerard Bieniek w kategorii „Najlepszy sędzia”, a w 2013 r. sędzia Stanisław Dąbrowski, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, w dowód uznania jego działalności na rzecz wymiaru sprawiedliwości.

*

W dniu 30 kwietnia w Belwederze odbyło się uroczyste wręczenie przez Prezydenta Bronisława Komorowskiego sędzi Sądu Najwyższego w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych profesor dr hab. Małgorzacie Gersdorf nominacji na stanowisko Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego. Sędzia Małgorzata Gersdorf będzie pełniła ten urząd przez sześcioletnią kadencję. Jest pierwszą kobietą na tym stanowisku w historii Sądu Najwyższego.

Prezydent życzył Pani Prezes, aby umacniała autorytet Sądu Najwyższego, tworzony m.in. przez dobrą tradycję Sądu Najwyższego, a w szczególności przez jego pierwszych prezesów. W tym kontekście wspominał i podkreślił rolę zmarłego poprzednika Małgorzaty Gersdorf, sędziego Stanisława Dąbrowskiego.

Pierwsza Prezes Sądu Najwyższego Małgorzata Gersdorf, dziękując za nominację, powiedziała, że jest to najwyższe wyróżnienie dla prawnika. W nominacji dostrzegła wyraz zaufania do sędziów Sądu Najwyższego i ich autorytetu.

Serdecznie gratulujemy Pani Pierwszej Prezes i życzymy Jej wielu sukcesów, zarówno jurysdykcyjnych, jak i organizatorskich. Jesteśmy przekonani, że Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego w osobie prof. dr hab. Małgorzaty Gersdorf stanie się, także w praktyce życia publicznego, ważnym i mocnym elementem władzy sądowniczej.

Małgorzata Gersdorf (ur. w 1952 r.), ukończyła z wyróżnieniem studia prawnicze na Uniwersytecie Warszawskim (1975 r.). Odbiła aplikację sądową (1977–1979), a w 1986 r. zdała egzamin na stanowisko radcy prawnego.

Była członkiem Biura Orzecznictwa, a następnie Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego (1991–2004). Do 2005 r. pełniła także funkcję radcy prawnego w Sądzie Najwyższym.

W 2008 r. została powołana na stanowisko sędzi Sądu Najwyższego; orzeka w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych.

Od 1975 r. pracuje na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, obecnie na stanowisku profesora Uniwersytetu Warszawskiego. W grudniu 1981 r. obroniła pracę doktorską, a w 2003 r. Rada Wydziału nadała Jej stopień doktora habilitowanego.

Jest autorką ponad 200 publikacji naukowych (w tym siedmiu monografii oraz kilku komentarzy). Bierze udział w kolegiach redakcyjnych czasopism prawniczych; jest zastępcą redaktora naczelnego „Pracy i Zabezpieczenia Społecznego” oraz członkiem kolegium redakcyjnego „Przeglądu Sądowego”.

Pełniła liczne funkcje na Uniwersytecie Warszawskim, m.in. prodziekana Wydziału Prawa i Administracji oraz prorektora Uniwersytetu Warszawskiego (2005–2008). Była członkiem NSZZ „Solidarność” od chwili powstania związku. Brała także udział w prawniczej działalności publicznej, m.in. uczestniczyła w delegacji polskiej na Konferencję Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) w Genewie (1992–1996), a także była członkiem Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów (2003–2005).

Dane statystyczne – kwiecień 2014

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono							Pozostało do rozpoznania	
				Razem	Sposób załatwienia					Inny sposób		
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę			Odmówiono przyjęcia do rozpoznania
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	1871	404	437	-	28	2	35	-	321	51	1838
3.	CZP, w tym:	49	19	5	3	-	-	-	-	-	2	63
	art. 390 k.p.c.	45	17	4	2	-	-	-	-	-	2	58
	skład 7-miu	4	2	1	1	-	-	-	-	-	-	5
	pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	62	50	39	-	21	1	5	-	-	12	73
5.	CO, w tym:	18	49	51	-	3	-	-	-	-	48	16
	art. 401 k.p.c.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	art. 45, 48 k.p.c.	18	49	51	-	3	-	-	-	-	48	16
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	102	23	33	-	1	-	-	-	10	22	92
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	Razem	2102	545	565	3	53	3	40	-	331	135	2082

SPIS TREŚCI

	<i>str.</i>
Uchwały	3
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia	6
Głosy	24
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC 2014, nr 6	45
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC-ZD 2014, nr B	49
Informacje	56
Dane statystyczne	59